

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS DEPARTAMENTAS**

PAŽYMA

**DĖL PATOBULINTŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO 2.18, 2.19, 3.3, 3.16, 3.140, 3.141, 3.143, 3.146, 3.147, 3.150 STRAIPSNIŲ, KODEKSO TREČIOSIOS KNYGOS VI DALIES XV SKYRIAUS IR 5.13, 6.588, 6.590, 6.744 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (toliau – CK projektas), LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1864 50 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR 28 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 366 IR 444 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVENTOJŲ REGISTRO ĮSTATYMO NR. I-2237 5, 9 IR 13 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TAP-16-969 – TAP-16-973)**

2016-06-07 Nr. NV-1843

Vilnius

1. **Projektų rengėjas** – Teisingumo ministerija.
2. **Projektų tikslas, esmė** – CK projektas parengtas siekiant sudaryti sąlygas funkcionuoti Civilinio kodekso trečiosios knygos XV skyriuje numatytoms teisės normoms, reguliuojančioms bendrai gyvenančių asmenų, nesudariusių santuokos (partnerių), teisinius santykius – šios normos, remiantis Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 28 straipsniu, šiuo metu nėra galiojančios. CK projektu siekiama suteikti teisinę apsaugą partneriams (santuokos neįregistravusiems bendrai gyvenantiems vyrai ir moteriai, sukuriantiems šeiminius santykius) ir partnerių vaikams. CK projektu siūloma reguliuoti tiek turtinius, tiek asmeninius neturtinius partnerių tarpusavio santykius ir partnerių turtinius santykius su trečiais asmenimis. CK projektu siekiama išspręsti praktines problemas, tokias kaip disponavimas partnerių bendru turtu, partnerių vaiko kilmės iš tėvo nustatymas, partnerių tarpusavio išlaikymas, paveldėjimas po vieno iš partnerių mirties ir kt. CK projektu siūlomas partnerystės pagal įstatymą modelis, įtvirtinant tokį vyro ir moters asmeninių santykių modelį, kurio pagrindas yra ne registruota civilinė sutartis, o faktinis vyro ir moters gyvenimas kartu sukuriant šeiminius santykius, kai šeiminiai bendro gyvenimo santykiai sukelia teisinių padarinių nereikalaujant papildomų formalumų. CK projektu suteikiama galimybė partneriams išviešinti savo partnerystę. Partnerystės faktas prieš trečiuosius asmenis gali būti panaudotas, jeigu Gyventojų registre yra įregistruotas abiejų partnerių pasirašytas ir notarine tvarka patvirtintas bendras pareiškimas dėl partnerystės. Siekiant teisinio reguliavimo sistemiškumo, kartu su CK projektu parengti Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 50 straipsnio pakeitimo ir 28 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo ir Civilinio proceso kodekso 366 ir 444 straipsnių pakeitimo įstatymo, Gyventojų registro įstatymo 5, 9 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projektai.
Siūloma, kad įstatymų pakeitimai įsigaliotų nuo 2018 m. sausio 1 d.
3. **Derinimas** – Įstatymų projektai buvo patobulinti tik techniniais aspektais užtikrinant teisinio reguliavimo aiškumą, atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2015

m. rugpjūčio 26 d. išvadas dėl įstatymų projektų Nr. XIIP-3395, XIIP-3397, XIIP-3398, todėl su suinteresuotomis institucijomis papildomai derinti nebuvo.

4. **Dalykinio ir teisinio vertinimo išvada**

Įvertinę Įstatymų projektų atitiktį įstatymams ir teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Atkreipiame dėmesį, jog visgi CK projektu įtvirtinamas toks teisinis reguliavimas, kai įteisinama partnerystė pagal įstatymą, numatant daugiau privilegijų partneriams, kai partnerystė registruota. Todėl lieka abejonių, ar toks teisinis reguliavimas pagrįstas objektyviais atitinkamų asmenų – registravusių partnerystę ir neregistravusių partnerystę - padėties skirtumais. Pažymėtina, kad toks pastebėjimas buvo akcentuotas Teisės departamento 2014 m. birželio 20 d. išvadoje Nr. NV-1755, kuomet buvo svarstomi įstatymų projektai Vyriausybėje pirmą kartą. Be kita ko, Seimo kanceliarijos Teisės departamentas tai taipogi akcentavo 2015 m. rugpjūčio 26 d. išvadoje Nr. XIIP-3395.

2. Atsižvelgiant į įstatymų projektų, susijusių su partneryste, pakeitimų aktualumą, tiek visuomenės jautrumą šiuo klausimu, visgi manome, kad reiktų patobulintų įstatymų projektus suderinti su visuomene ir suinteresuotomis institucijomis.

Pažymėtina, kad teikiami projektai iš esmės atitinka Vyriausybės darbo reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. rugpjūčio 11 d. nutarimu Nr. 728, reikalavimus.

Teisės departamento direktoriaus pavaduotojas

Aleksandr Radčenko

tel. 8 706 63 813, el. p. gerda.staraite@lr.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2016-05-30 Nr. (1.5.) LT-645

DĖL PATOBULINTŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO 2.18, 2.19, 3.3, 3.16, 3.140, 3.141, 3.143, 3.146, 3.147, 3.150 STRAIPSNIŲ, KODEKSO TREČIOSIOS KNYGOS VI DALIES XV SKYRIAUS IR 5.13, 6.588, 6.590, 6.744 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1864 50 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR 28 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 366 IR 444 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVENTOJŲ REGISTRO ĮSTATYMO NR. I-2237 5, 9 IR 13 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ PATEIKIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBEI

Vykdydami Ministro Pirmininko pavedimą, įformintą Vyriausybės kanclerio 2015 m. spalio 22 d. rezoliucija Nr. 12-3650, teikiame Lietuvos Respublikos Vyriausybei po pateikimo Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. spalio 13 d. posėdyje patobulintus Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.18, 2.19, 3.3, 3.16, 3.140, 3.141, 3.143, 3.146, 3.147, 3.150 straipsnių, Kodekso trečiosios knygos VI dalies XV skyriaus ir 5.13, 6.588, 6.590, 6.744 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 50 straipsnio pakeitimo ir 28 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 366 ir 444 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 5, 9 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projektus (toliau visi kartu – Įstatymų projektai).

Įstatymų projektais siekiama užpildyti bendro gyvenimo kartu neįregistravus santuokos teisinio reguliavimo spragą, suteikti teisinę apsaugą partneriams (santuokos neįregistravusiems bendrai gyvenantiems vyrui ir moteriai, sukuriantiems šeiminius santykius) ir jų vaikams (įvaikiams) sureguliuojant tiek turtinius, tiek asmeninius neturtinius tarpusavio santykius, taip pat partnerių turtinius santykius su trečiaisiais asmenimis tokiu būdu sprendžiant pagrindines praktines problemas, tokias kaip disponavimas bendru partnerių turtu, partnerių vaikų kilmės nustatymas,

partnerių tarpusavio išlaikymas, paveldėjimas po vieno iš partnerių mirties ir kt. Konkrečios Įstatymų projektuose numatytos teisinio reguliavimo priemonės apibūdinamos ir jas pagrindžiantys argumentai nurodyti kartu su šiais projektais pateiktame Įstatymų projektų aiškinamajame rašte.

Įstatymų projektais įgyvendinamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta 2012 m. gruodžio 13 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ Nr. XII-51, 149 punktas: „Laikysime šeimos gyvenimą asmens privataus gyvenimo dalimi, todėl valstybės tikslas bus ne nurodyti, kokią bendrą šeimos gyvenimo modelį asmenims pasirinkti, o sureguliuoti šeimos santykius taip, kad neatsižvelgiant į pasirinktą gyvenimo modelį būtų vienodai užtikrinta bendrai gyvenančių asmenų tarpusavio atsakomybė, tinkamas pareigų vykdymas, jų turtinių interesų apsauga ir, kai šie asmenys turi vaikų, jų vaikų gerovė ir teisių gynimas.“

Projektai nėra notifikuotini Europos Komisijai pagal Keitimosi informacija apie standartus, techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617, reikalavimus.

Įstatymų projektai buvo patikslinti atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2015 m. rugpjūčio 26 d. išvados Nr. XIIP-3395, XIIP-3397 ir XIIP-3398 pateiktas pastabas ir pasiūlymus. Įvertinus kai kurias pateiktas pastabas, atitinkamais paaiškinimais ir argumentais taip pat buvo papildytas Įstatymų projektų aiškinamasis raštas.

Kadangi Įstatymų projektai buvo patobulinti daugiausiai techniniais aspektais, užtikrinant teisinio reguliavimo aiškumą ir atitinkamų nuostatų tarpusavio suderinamumą, nekeičiant Įstatymų projektais siūlomo partnerystės teisinio reguliavimo modelio ir kitų esminių nuostatų, patobulinti Įstatymų projektai papildomai suinteresuotoms institucijoms ir visuomenei išvadoms gauti teikiami nebuvo.

Įstatymų projektus parengė Teisės sistemos departamento (direktoriaus pavaduotoja Natalija Žilinskienė, tel. (8 5) 266 2934, el. p. natalija.zilinskiene@tm.lt), Teisės sistemos vystymo skyriaus (vedėja Reda Gabrilavičiūtė, tel. (8 5) 266 2931, el. p. reda.gabrilaviciute@tm.lt) patarėja Jolita Meškelytė, tel. (8 5) 266 2883, el. paštas jolita.meskelyte@tm.lt.

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.18, 2.19, 3.3, 3.16, 3.140, 3.141, 3.143, 3.146, 3.147, 3.150 straipsnių, Kodekso trečiosios knygos VI dalies XV skyriaus ir 5.13, 6.588, 6.590, 6.744 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, 6 lapai.

2. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.18, 2.19, 3.3, 3.16, 3.140, 3.141, 3.143, 3.146, 3.147, 3.150 straipsnių, Kodekso trečiosios knygos VI dalies XV skyriaus ir 5.13, 6.588, 6.590, 6.744 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto lyginamasis variantas, 8 lapai.

3. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 50 straipsnio pakeitimo ir 28 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas, 1 lapas.

4. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 50 straipsnio pakeitimo ir 28 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto lyginamasis variantas, 1 lapas.

5. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 366 ir 444 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, 1 lapas.

6. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 366 ir 444 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto lyginamasis variantas, 1 lapas.

7. Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 5, 9 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, 1 lapas.

8. Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 5, 9 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto lyginamasis variantas, 1 lapas.

9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl patobulintų Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.18, 2.19, 3.3, 3.16, 3.140, 3.141, 3.143, 3.146, 3.147, 3.150 straipsnių, Kodekso trečiosios knygos VI dalies XV skyriaus ir 5.13, 6.588, 6.590, 6.744 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 50 straipsnio pakeitimo ir 28 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 366 ir 444 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 5, 9 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“, 1 lapas.

10. Įstatymų projektų aiškinamasis raštas, 8 lapai.

Teisingumo ministras

Juozas Bernatoniš

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL PATOBULINTŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO KODEKSO 2.18, 2.19, 3.3, 3.16, 3.140, 3.141, 3.143, 3.146, 3.147, 3.150
STRAIPSNIŲ, KODEKSO TREČIOSIOS KNYGOS VI DALIES XV SKYRIAUS IR 5.13,
6.588, 6.590, 6.744 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO
ĮSTATYMO NR. VIII-1864 50 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR 28 STRAIPSNIO
PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO PROCESO KODEKSO 366 IR 444 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVENTOJŲ REGISTRO ĮSTATYMO NR. I-2237 5, 9 IR 13
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ PATEIKIMO
LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI**

2016 m. d. Nr.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Pritarti patobulintiems Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.18, 2.19, 3.3, 3.16, 3.140, 3.141, 3.143, 3.146, 3.147, 3.150 straipsnių, Kodekso trečiosios knygos VI dalies XV skyriaus ir 5.13, 6.588, 6.590, 6.744 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 50 straipsnio pakeitimo ir 28 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 366 ir 444 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 5, 9 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projektams ir pateikti juos Lietuvos Respublikos Seimui.

2. Įgalioti teisingumo ministrą Juožą Bernatonių, o jam negalint dalyvauti – teisingumo viceministrą Giedrį Mozūraitį atstovauti Lietuvos Respublikos Vyriausybei svarstant nurodytus įstatymų projektus Lietuvos Respublikos Seime.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras

Teisės sistemos departamento
direktoriaus pavaduotoja
Natalija Žilinskienė
2016-09-27

Teisingumo ministras
Juozas Bernatonių
Juozas Bernatonių

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO KODEKSO 2.18, 2.19, 3.3, 3.16, 3.140, 3.141, 3.143, 3.146, 3.147, 3.150
STRAIPSNIŲ, KODEKSO TREČIOSIOS KNYGOS VI DALIES XV SKYRIAUS IR 5.13,
6.588, 6.590, 6.744 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO
ĮSTATYMO NR. VIII-1864 50 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR 28 STRAIPSNIO
PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO PROCESO KODEKSO 366 IR 444 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVENTOJŲ REGISTRO ĮSTATYMO NR. I-2237 5, 9 IR 13
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.18, 2.19, 3.3, 3.16, 3.140, 3.141, 3.143, 3.146, 3.147, 3.150 straipsnių, Kodekso trečiosios knygos VI dalies XV skyriaus ir 5.13, 6.588, 6.590, 6.744 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – CK projektas), Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 50 straipsnio pakeitimo ir 28 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 366 ir 444 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas ir Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 5, 9 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau visi kartu – Įstatymų projektai) parengti siekiant sudaryti sąlygas funkcionuoti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) trečiosios knygos XV skyriuje numatytoms teisės normoms, reguliuojančioms bendrai gyvenančių asmenų, nesudariusių santuokos (partnerių), teisinius santykius.

Įstatymų projektais įgyvendinamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta 2012 m. gruodžio 13 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ Nr. XII-51, 149 punktas: „Laikysime šeimos gyvenimą asmens privataus gyvenimo dalimi, todėl valstybės tikslas bus ne nurodyti, kokį bendro šeimos gyvenimo modelį asmenims pasirinkti, o sureguliuoti šeimos santykius taip, kad neatsižvelgiant į pasirinktą gyvenimo modelį būtų vienodai užtikrinta bendrai gyvenančių asmenų tarpusavio atsakomybė, tinkamas pareigų vykdymas, jų turtinių interesų apsauga ir, kai šie asmenys turi vaikų, jų vaikų gerovė ir teisių gynimas.“

2011 m. rugsėjo 28 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. X-1569 „Dėl Valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo“ patvirtintos Valstybinės šeimos politikos koncepcijos nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, kuriame, be kita ko, konstatavo, kad pagal Konstituciją, *inter alia* jos 38 straipsnio 1 dalies nuostatas, yra saugomos ir ginamos kitokios nei santuokos pagrindu sudarytos šeimos, *inter alia* santuokos nesudariusių vyro ir moters bendras gyvenimas, kuris grindžiamas pastoviais emocinio prieraišumo, tarpusavio supratimo, atsakomybės, pagarbos, bendro vaikų auklėjimo ir panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu prisiimti tam tikras teises ir pareigas, kurie yra konstitucinių motinystės, tėvystės ir vaikystės institutų pagrindas. Todėl valstybė turi pareigą ne tik „nustatyti teisinį reguliavimą, kuriuo *inter alia* būtų sudarytos prielaidos šeimai tinkamai funkcionuoti, būtų stiprinami šeimos santykiai, ginamos šeimos narių teisės ir teisėti interesai“, bet ir pareigą „įstatymais ir kitais teisės aktais taip sureguliuoti šeimos santykius, kad nebūtų sudaroma prielaidų diskriminuoti šeimos santykių dalyvių (kaip antai santuokos neįregistravusių bendrai gyvenančių vyro ir moters, jų vaikų (įvaikių), vieno iš tėvų, auginančio vaiką (įvaikį) ir kt.)“.

Reguluoti bendrą gyvenimą neįregistravus santuokos taip pat tikslinga atsižvelgiant į tai, kad faktiniai partnerystės santykiai egzistuoja, tačiau teismai, praktikoje sprendami ginčus tarp partnerių, negali remtis CK įtvirtintomis trečiosios knygos XV skyriaus normomis dėl bendro gyvenimo neįregistravus santuokos, kadangi nepriimtas specialus įstatymas, reguliuojantis

partnerystės įregistravimo tvarką. Pastebėtina, kad teismų praktika šiose bylose yra nenuosekli ir kelis kartus iš esmės keitėsi: pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2006 m. birželio 13 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-7-332/2006, sugyventinių tarpusavio santykiai buvo priskirti prie artimų šeiminiams santykiams. Šioje byloje teismas taip pat konstatavo, kad sugyventinių turtas, nors nuosavybės teise įregistruotas vieno iš jų vardu, gali būti pripažintas bendrąja daline nuosavybe, jeigu įrodoma, kad toks turtas buvo įgytas abiejų sugyventinių iš bendrų lėšų ir jų naudojamas. 2010 ir 2011 metais Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika šioje srityje pasikeitė: savo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-482/2010, taip pat 2011 m. spalio 24 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-410/2011, bendras gyvenimas neįregistravus santuokos buvo kvalifikuotas kaip tokių asmenų susitarimas dėl jungtinės veiklos (partnerystės) sukuriant bendrąją dalinę nuosavybę, jam pritaikant CK šeštojoje knygoje įtvirtintą jungtinės veiklos (partnerystės) institutą. Tokia situacija sukuria teisinį netikrumą dėl partnerių tarpusavio santykiams taikytinos teisės ir gali pažeisti partnerių teisėtus lūkesčius, taip pat mažina pasitikėjimą teismų sistema.

Atsižvelgiant į tai, Įstatymų projektais siekiama užtikrinti bendrai neįregistravus santuokos gyvenančių asmenų teisių ir teisėtų interesų apsaugą užpildant teisės spragą, atsiradusią dėl to, kad CK trečiosios knygos XV skyriuje įtvirtintas bendro gyvenimo neįregistravus santuokos teisinis reguliavimas nėra galiojantis. Šių projektų tikslas taip pat yra įgyvendinti iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos kylančią valstybės pareigą ne tik nustatyti teisinį reguliavimą, kuriuo *inter alia* būtų ginamos bendrai gyvenančių ir santuokos nesudariusių vyro ir moters bei jų vaikų teisės ir teisėti interesai, bet ir įstatymais ir kitais teisės aktais taip sureguliuoti šeiminius santykius, kad nebūtų sudaroma prielaidų diskriminuoti santuokos neįregistravusių bendrai gyvenančių vyro ir moters, jų vaikų (įvaikių). Įstatymų projektais siūloma suteikti teisinę apsaugą partneriams (santuokos neįregistravusiems bendrai gyvenantiems vyrui ir moteriai, sukuriantiems šeiminius santykius) ir jų vaikams (įvaikiams) sureguliuojant tiek turtinius, tiek asmeninius neturtinius tarpusavio santykius, taip pat partnerių turtinius santykius su trečiaisiais asmenimis tokiu būdu sprendžiant pagrindines praktines problemas, tokias kaip disponavimas partnerių bendru turtu, partnerių vaikų kilmės nustatymas, partnerių tarpusavio išlaikymas, paveldėjimas po vieno iš partnerių mirties ir kt.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų parengimą inicijavo ir Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

3. Dabartinis Įstatymų projektuose aptartų teisinių santykių reguliavimas

CK 3.229 straipsnyje nustatyta, kad CK trečiosios knygos XV skyriaus normos nustato turtinius santykius tarp vyro ir moters, kurie, įregistravę savo partnerystę įstatymų nustatyta tvarka, bendrai gyvena ne mažiau kaip vienerius metus neįregistravę santuokos (sugyventiniai), turėdami tikslą sukurti šeiminius santykius. Taigi, CK įtvirtintas registruotos partnerystės institutas. Pakartotinai pastebėtina, kad, pagal Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 28 straipsnį, CK trečiosios knygos XV skyriaus normos dėl bendro gyvenimo neįregistravus santuokos įsigalioja nuo įstatymo, reglamentuojančio partnerystės įregistravimo tvarką, įsigaliojimo momento. Šis įstatymas nebuvo priimtas, taigi, CK trečiosios knygos XV skyriaus normos nėra įsigaliojusios.

CK trečiosios knygos XV skyriaus normomis reguliuojami kai kurie partnerių turtinių santykių aspektai, tačiau nereguluojami kiti svarbūs bendro gyvenimo aspektai, pradedant partnerių santykiais su trečiaisiais asmenimis, partnerių tarpusavio išlaikymu, baigiant partnerių vaikų kilmės nustatymu ir paveldėjimo vienam iš partnerių mirus klausimais.

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 366 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad prašymas atnaujinti procesą yra negalimas dėl įsiteisėjusių teismo sprendimų santuokos pripažinimo negaliojančia ar santuokos nutraukimo klausimais, jeigu bent viena iš šalių

po sprendimo įsiteisėjimo sudarė naują santuoką arba įregistravo partnerystę, taip pat bankroto byloje.

Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatyme asmenys, registruojantys partnerystę ir jos pakeitimus, tarp šio registro objektų nėra numatyti.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir laukiami teigiami rezultatai

Atsižvelgiant į pirmiau nurodytus Konstitucinio Teismo 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarime pateiktus išaiškinimus, CK projekto 11 straipsniu siūloma tikslinti CK 3.229 straipsnio nuostatas pateikiant partnerystės apibrėžimą: vadovaujantis patikslinto CK 3.229 straipsnio 1 dalies nuostatomis, partnerystė būtų suprantama *kaip vyro ir moters (partnerių) bendras gyvenimas kuriant šeiminius santykius neįregistravus santuokos, kuris grindžiamas pastoviais emocinio prieraišumo, tarpusavio supratimo, atsakomybės, pagarbos, bendro vaikų auklėjimo ir (ar) panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu priimti tam tikras teises ir pareigas*.

Pagal siūlomas CK projekto nuostatas, partnerystė būtų laikomas tik vyro ir moters bendras gyvenimas. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad valstybei yra suteikta plati diskrecija atsižvelgiant į istoriškai susiklosčiusias tradicines ir kultūrines vertybes nuspręsti, kokį šeimos modelį, kaip siektiną ir geriausiai atspindintį visuomenės daugumos vertybes ir prioritetus, skatinti. Atsižvelgiant į tai, CK projektu siūloma reguliuoti šio projekto priėmimo metu vyraujančias kitas nei santuoka šeimos gyvenimo formas, t.y. skirtingų lyčių asmenų partnerystę.

Kartu pastebėtina, kad CK projektu atsisakoma CK 3.229 straipsnio 1 dalyje nustatyto vienerių metų bendro gyvenimo neįregistravus santuokos termino. Manytina, kad kiekvienu konkrečiu atveju partnerių šeiminio gyvenimo kartu nuolatinumui ir ilgalaikiškumui apibrėžti neturėtų būti nustatomas bendras terminas, kuriam suėjus partnerių gyvenimas kartu automatiškai būtų laikomas ilgalaikiu ir nuolatinu – toks teisinis reguliavimas neleistų tinkamai atsižvelgti į individualias kiekvienos poros faktinio gyvenimo aplinkybes ir galėtų pažeisti trumpiau nei nustatytas terminas partnerystėje gyvenančių asmenų teises ir interesus. Partnerystė pagal įstatymą, nenustatant minimalaus bendro gyvenimo termino, kuriam suėjus pradedamos taikyti partnerystę reguliuojančios normos, yra įtvirtina Prancūzijoje – partnerystė siejama su stabilumo ir nuolatinumo kriterijais dviem žmonėms gyvenant poroje. Švedijoje, kurios skirtingų lyčių partnerystės teisinis reguliavimas panašus į CK projektu siūlomą teisinį reguliavimą, taip pat nėra nustatyto minimalaus bendro gyvenimo termino: čia partnerystę reguliuojančios teisės normos taikomos nuo faktinės partnerių gyvenimo pradžios, kai partnerius sieja nuolatinis bendras gyvenimas, poros (seksualiniai) santykiai ir bendrai naudojamas būstas. Vadovaujantis keičiamo CK 3.229 straipsnio nuostatomis, partnerystės pagal įstatymą institutas būtų pradedamas taikyti nuo partnerių faktinio gyvenimo pradžios jiems sukuriant šeiminius santykius, tačiau būtina atkreipti dėmesį, kad partnerius turi vienyti bendro tikslo – sukurti šeiminius santykius – suvokimas, taip pat noras priimti tarpusavio įsipareigojimus.

Siekiant gerbti šeimos santykių privatumą ir autonomiją, CK projekte nėra pateiktas konkretus šeiminių santykių, kuriuos sukurti siekia partneriai, apibrėžimas. Kitas vertus, siekiant užtikrinti teisinį aiškumą ir apibrėžtumą, CK projektu keičiamo CK 3.229 straipsnio 1 dalyje pateikti pagrindiniai partnerių bendro gyvenimo kuriant šeiminius santykius neįregistravus santuokos bruožai, kurie padėtų bendrai gyvenantiems vyrai ir moteriai bei teismams vienareikšmiškiau vertinti tarp vyro ir moters susiklosčiusių santykių pobūdį, taip pat leistų atskirti šiuos santykius nuo kitų panašių santykių: tai pastoviais emocinio prieraišumo, tarpusavio supratimo, atsakomybės, pagarbos, bendro vaikų auklėjimo ir (ar) panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu priimti tam tikras teises ir pareigas grindžiami vyro ir moters tarpusavio santykiai. Šie požymiai išskirti atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarime suformuluotą jurisprudenciją. Kartu pastebėtina, kad CK projekte nepateiktas baigtinis ir išsamus partnerystės požymių sąrašas, taigi, konkretų ginčą sprendžiantiems teismams paliekama diskrecija, įvertinus visas bylai reikšmingas aplinkybes ir to laikotarpio visuomenės nuostatas, kaip partnerystę kvalifikuoti ir kitus panašius požymius atitinkančius vyro ir moters tarpusavio santykius.

Siekiant pabrėžti partnerių kuriamų šeiminių santykių svarbą, CK projektu keičiamo CK 3.229 straipsnio 2 dalyje siūloma įtvirtinti asmenines neturtines partnerių teises ir pareigas: pareigą būti vienas kitam lojaliu ir gerbti vienas kitą, taip pat remti vienas kitą moraliai. Minėtos pareigos yra tiek teisinės, tiek moralinės. Šios pareigos yra susijusios tarpusavyje ir vienos pažeidimas reikštų kitos pažeidimą, be to, jos savitos tuo, kad už šių pareigų nevykdymą nėra numatyta sankcijų, tuo labiau, negalima priversti partnerių vykdyti šias pareigas. Kita vertus, nurodytų asmeninių neturtinių partnerių pareigų pažeidimas ar jų nevykdymas gali reikšti partnerystės pabaigą. Kartu atkreiptinas dėmesys, kad partnerystės teisinių santykių reguliavimas būtų grindžiamas keičiamo CK 3.3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintais principais, tokiais kaip partnerystės savanoriškumo, partnerių lygiateisiškumo, prioritetinės vaikų teisių ir interesų apsaugos ir gynimo bei kitais šioje dalyje nurodytais principais. Be to, partneriams taip pat galiojotų keičiamo CK 3.16 straipsnyje įtvirtintas draudimas pažeisti monogamijos principą.

Keičiamo CK 3.229 straipsnio 4 dalyje siūloma nustatyti, kad partnerystė sukelia šiame skyriuje numatytas teises pasekmes nuo partnerių bendro gyvenimo pradžios momento, to paties straipsnio 5 dalyje nustatant, kad partnerystės faktą prieš trečiuosius asmenis gali panaudoti tik registruotoje partnerystėje esantys partneriai, tai yra, jeigu Lietuvos Respublikos gyventojų registre yra įrašyti duomenys pagal abiejų partnerių pasirašytą ir notarine tvarka patvirtintą bendrą pareiškimą dėl partnerystės. Taigi, CK projekte siūloma įtvirtinti *faktinės partnerystės arba partnerystės pagal įstatymą modelį*, pagal kurį šeiminiai bendro gyvenimo santykiai sukelia teisinių padarinių nereikalaujant papildomų formalumų. Kita vertus, siekiant šį faktą panaudoti prieš trečiuosius asmenis, partnerystė turėtų būti registruojama, t. y. abu partneriai turėtų pasirašyti bendrą pareiškimą dėl partnerystės, šį pareiškimą turėtų patvirtinti notaras. Duomenis pagal tokį pareiškimą notaras per 3 darbo dienas nuo tokio pareiškimo patvirtinimo pateiktų Lietuvos Respublikos gyventojų registrai. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad abiejų partnerių pasirašyto ir notarine tvarka patvirtinto pareiškimo dėl partnerystės data ir duomenų apie partnerystę įrašymo į Lietuvos Respublikos gyventojų registrą data nebūtina sutaptų su faktine partnerystės pradžia, t. y. asmenų partnerystė galėtų prasidėti anksčiau negu partneriai nuspręstą ją išviešinti.

CK projektu siūlomas partnerystės modelis, pagal kurį nereikalaujama partnerystės registravimo ir reguliuojami faktiškai egzistuojantys partnerių tarpusavio santykiai, leistų užtikrinti partnerių tarpusavio santykių aiškumą, taip pat išvengti silpnesniojo partnerio turtinių bei asmeninių neturtinių teisių pažeidimų tais atvejais, kai kitas partneris vengs išviešinti partnerystę. Be to, siūlomas partnerystės pagal įstatymą modelis leistų išlaikyti esminį procedūrinį partnerystės ir santuokos skirtumą: partnerystės teisiniai santykiai atsirastų vyrui ir moteriai bendrai gyvenant ir kuriant šeiminius santykius nereikalaujant jokių formalumų, o norint sudaryti santuoką ją reikėtų nustatyta tvarka įregistruoti. Taigi, pagrindinis CK projekte siūlomo partnerystės teisinio reguliavimo tikslas yra ne tokių santykių išviešinimas, bet partnerių ir jų vaikų apsauga, kylanti iš įstatymo ir atsirandanti partneriams neatlikus jokių formalių veiksmų. Kartu pastebėtina, kad partnerystės pagal įstatymą institutas buvo siūlytas dar rengiant 2001 m. CK projektą, tačiau tuo metu buvo susidurta ne tiek su partnerystės pagal įstatymą modelio, kiek su paties partnerystės instituto kritika. Siekiant užtikrinti naujojo CK priėmimą, registruotos partnerystės modelio įtvirtinimas buvo pasirinktas kaip kompromisinis šių santykių teisinio reguliavimo variantas.

Atsižvelgiant į šiuos siūlomus CK pakeitimus, kartu teikiamas Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 5, 9 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, atitinkamai papildant galiojančias nuostatas dėl šio registro objektų, jame tvarkomų duomenų, taip pat duomenų šiam registrai teikimo.

Pagal CK projekto nuostatas pareiškimo dėl partnerystės įregistravimas Lietuvos Respublikos gyventojų registre sukeltų šias teises pasekmes: a) gimusio vaiko kilmės iš tėvo pusės nustatymas, tėvystės pripažinimas ir nugynėjimas būtų grindžiamas iš esmės analogiškais principais, kaip ir susituokusių tėvų vaikų tėvystė (žr. keičiamus CK 3.140, 3.141, 3.143, 3.146, 3.147, 3.150 straipsnius); b) partneriams būtų suteikta galimybė savo susitarimu nustatyti kitoki nei keičiamo CK 3.231 straipsnyje numatytą partnerių turto teisinį režimą (žr. keičiamo CK 3.230

straipsnio 2 dalį) c) palikėją pergyvenęs partneris paveldėtų pagal įstatymą arba su pirmos ar antros eilės įpėdiniais (jeigu jų yra) (žr. keičiamo CK 5.13 straipsnį). Toks teisinis reguliavimas siūlomas siekiant apsaugoti susijusių trečiųjų asmenų teisėtus interesus ir lūkesčius, įvertinus iš tėvystės kylančių teisių ir pareigų pobūdį bei svarbą, taip pat būtinybę užtikrinti aiškią vaiko tėvystę. Kartu pastebėtina, kad siūlomas teisinis reguliavimas atitinka galiojančių CK 1.75 straipsnio nuostatų dėl teisinės sandorių registracijos ir jos pasekmių pagrindu susiklosčiusią praktiką, todėl negalėtų būti vertinamas kaip faktinėje partnerystėje esančių asmenų diskriminacija registruotoje partnerystėje esančių asmenų atžvilgiu.

Keičiamo CK 3.229 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti sąlygas, kurias atitinkantys asmenys gali pradėti partnerystę: partneriai turės būti sulaukę pilnametystės, nesudarę santuokos tarpusavyje ar su kitais asmenimis ir nebūti kitų asmenų partneriais. Be to, kaip ir santuokoje, galiojant draudimas partnerystę sudaryti artimiesiems giminaičiams – tėvams su vaikais, įtėviams su įvaikiais, seneliams su vaikaičiais, tikriems ir netikriems broliams su seserimis, pusbroliams su pusseserėmis, dėdėms su dukterėčiomis, tetoms su sūnėnais. Pradėdami partnerystę, partneriai taip pat turės būti veiksniūs. Ribotai veiksnūs šioje srityje asmuo negalės pradėti partnerystės be rūpintojo rašytinio sutikimo. Jeigu rūpintojas tokio sutikimo neduotų, ribotai veiksnus šioje srityje asmens prašymu leidimą pradėti partnerystę galėtų duoti teismas. Asmuo, įsiteisėjusiu teismo sprendimu pripažintas neveiksnium šioje srityje, negalėtų pradėti partnerystės. Šios nuostatos iš esmės analogiškos kaip ir galiojančio CK 3.15 straipsnio nuostatos.

Siekiant partnerystės teisinių santykių apibrėžtumo, CK projekte siūloma įtraukti naują CK 3.229¹ straipsnį, kuriame numatyti partnerystės pabaigos pagrindai, taip pat jos pripažinimo negaliojančia sąlygos ir tvarka.

Keičiamo CK 3.230 straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad turtas, partnerystės laikotarpiu įgytas abiejų partnerių ar vieno jų vardu, *laikomas bendrąja daline partnerių nuosavybe*, kartu preziumuojant, kad partnerių bendrosios dalinės nuosavybės dalys yra lygios, kol nėra įrodyta kitaip. Atkreipiamas dėmesys, kad teismai, praktikoje sprenddami turtinius partnerių ginčus, jau suformavo praktiką, pagal kurią taikoma partnerių bendros dalinės nuosavybės prezumpcija. Ši prezumpcija leidžia perkelti įrodinėjimo našta partnerystę neigiančiam partneriui, o tai, daugeliu atveju, reikštų didesnę teisinę apsaugą partnerystę besiremiančiam partneriui. Kita vertus, ši prezumpcija teisės aktuose nustatyta tvarka gali būti nugrinčyta. Kartu pastebėtina, kad šis režimas būtų netaikomas asmeninei partnerių nuosavybei, kuri, vadovaujantis keičiamu CK 3.233 straipsniu, būtų nustatoma *mutantis mutandis* taikant šio kodekso 3.89 straipsnio nuostatas dėl asmeninės sutuoktinių nuosavybės. Šiame kontekste taip pat atkreiptinas dėmesys į siūlomas naujas CK 3.234 straipsnio nuostatas, kuriose numatytas partnerių bendram šeiminiam gyvenimui naudojamas turtas, jo teisinis režimas ir šio režimo pabaiga. Nustatant tokį turtą, *mutatis mutandis* būtų taikomos galiojančios CK 3.84 straipsnio nuostatos dėl šeimos turto, o remiantis panašiais principais, kurie įtvirtinti CK 3.84 straipsnio 4 dalyje, turtas įgytų partnerių bendram šeiminiam gyvenimui naudojamo turto teisinį statusą nuo partnerių bendro gyvenimo pradžios momento, tačiau šį faktą prieš trečiuosius asmenis galėtų panaudoti tik registruotoje partnerystėje esantys partneriai ir tik tuo atveju, jeigu nekilnojamasis daiktas yra įregistruotas viešame registre kaip partnerių bendram šeiminiam gyvenimui naudojamas turtas. Kartu pastebėtina, kad keičiamo CK 3.230 straipsnio 2 dalyje registruotoje partnerystėje esantiems partneriams suteikta galimybė sudaryti sutartį, kurioje jie nustatytų savo turtines teises ir pareigas partnerystės metu, taip pat partnerystei pasibaigus. Tokia sutartis ir jos pakeitimai, pagal analogiją su vedybų sutartimi, turėtų būti patvirtinti notarine tvarka ir įregistruoti vedybų sutarčių registre. Šiai sutarčiai taip pat *mutatis mutandis* būtų taikomos kitos galiojančio CK 3.101 – 3.108 straipsnių nuostatos.

CK projekte taip pat numatytos nuostatos, skirtos partnerių turto teisiniui režimui, taip pat tokio turto padalijimui ir buvusio partnerio išlaikymui reguliuoti (žr. keičiamo CK 3.231 – 3.232 straipsniai). Pastebėtina, kad šiuose straipsniuose siūlomas nuostatos labai panašios į galiojančias CK nuostatas, reguliuojančias sutuoktinių turto teisinį režimą, sutuoktinių civilinę atsakomybę pagal turtines prievoles, sutuoktinių turto padalijimą, tarpusavio išlaikymą. Atsižvelgiant į iš šeimos teisinių santykių kylančias disponavimo turtu ypatybes, taip pat į tai, kad partneriai disponuoja

turtu, kaip tai siūloma preziumuoti, bendru sutarimu, keičiamo CK 3.231 straipsnio 7 dalyje siūloma aiškiai nustatyti, kad partnerių, kaip bendraturčių, tarpusavio santykiuose netaikomas CK 4.79 straipsnis, t. y. vienam partneriui parduodant jam priklausančią dalį bendrojoje dalinėje nuosavybėje, kitam partneriui nėra taikoma pirmumo teisė pirkti bendrosios dalinės nuosavybės dalį.

Įvertinus tarp partnerių susiklostančių turtinių santykių pobūdį ir poreikį užtikrinti palikėją pergyvenusio partnerio turtines teises ir interesus, keičiamame CK 5.13 straipsnyje siūloma numatyti galimybę palikėją pergyvenusiam partneriui *paveldėti* pagal įstatymą arba su pirmos ar antros eilės įpėdiniais. Siekiant užtikrinti teisinį apibrėžtumą, taip pat tinkamai atsižvelgti į kitų suinteresuotų asmenų interesus, paveldėjimo teisę palikėją pergyvenusiam partneriui siūloma suteikti tik tuo atveju, jeigu partnerio mirties dieną partneriai buvo registruotoje partnerystėje.

Kadangi CK projektu siūlomas neregistruotos partnerystės (partnerystės pagal įstatymą) modelis, o civilinės būklės aktų, tokių kaip santuoka, gimimas ar mirtis, registracijos tikslas yra patvirtinti, kad šie juridiniai faktai įvyko ir kada įvyko, partnerystės siūloma nelaikyti civilinės būklės aktu. Kita vertus, partnerystė būtų laikoma juridiniu faktu. Kartu pažymėtina, kad, vadovaujantis CPK 442 straipsnio 1 punktu ir 444 straipsnio 2 dalies 9 punktu, bylos dėl partnerystės fakto nustatymo būtų nagrinėjamos ypatingosios teisenos tvarka. Atsižvelgiant į tai, Įstatymų projektais atitinkamai patikslintos galiojančiuose įstatymuose numatytos nuostatos, pagal kurias partnerystė priskirta prie civilinės būklės aktų.

CK projektu taip pat siūloma atsisakyti sąvokos „sugyventiniai“ pereinant prie tikslesnės sąvokos „partneriai“ vartojimo. Siekiant išvengti kitų galiojančių teisės aktų, kuriuose vartojamos sąvokos „sugyventinis“, „sugyventinis (partneris)“, keitimo, CK projekto 17 straipsnyje siūloma numatyti bendrą nuostatą, pagal kurią kituose teisės aktuose vartojamos minėtos sąvokos atstoja sąvoką „partneris“.

Atsižvelgiant į CK projekte ir Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymo Nr. I-2237 5, 9 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projekte siūlomas nuostatas dėl partnerystės registravimo, kartu pateiktas įstatymo projektas, kuriuo netekusiais galios siūloma pripažinti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 28 straipsnį ir 50 straipsnio 1 punkto f papunktį, numatančius partnerystės įregistravimo tvarką reglamentuojančio įstatymo priėmimą.

Siekiant suteikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir, prireikus, kitoms kompetentingoms institucijoms pakankamai laiko pasirengti tinkamam šių Įstatymų projektų įgyvendinimui, Įstatymų projektų įsigaliojimą siūloma nukelti į 2018 m. sausio 1 d.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Įstatymų projektų priėmimas pašalintų bendro gyvenimo neįregistravus santuokos, kuris tampa vis labiau paplitusiu visuomeniniu reiškiniu, teisinio reguliavimo spragą, taip pat leistų įgyvendinti iš Lietuvos Respublikos Konstitucijos kylančią valstybės pareigą nustatyti teisinį reguliavimą, kuriuo taip pat būtų ginamos bendrai gyvenančių ir santuokos nesudariusių vyro ir moters bei jų vaikų teisės ir teisėti interesai. Įstatymų projektais sureguliuojant tiek turtinius, tiek asmeninius neturtinius partnerių tarpusavio santykius, taip pat partnerių turtinius santykius su trečiaisiais asmenimis būtų išspręstos pagrindinės praktinės problemos, su kuriomis susiduria partneriai, tokios kaip disponavimas bendru partnerių turtu, partnerių vaikų kilmės nustatymas, partnerių tarpusavio išlaikymas, paveldėjimas po vieno iš partnerių mirties ir kt., leistų apsaugoti silpnesniojo partnerio ir partnerių vaikų teises ir teisėtus interesus. Tokio teisinio reguliavimo buvimas taip pat užtikrintų nuoseklią teismų praktiką šioje srityje, o tai padidintų visuomenės pasitikėjimą teismų sistema.

Pritarus partnerystės pagal įstatymą modeliui, išliks ginčų dėl partnerystės buvimo fakto tikimybė: jeigu vienas iš partnerių neigtų partnerystės faktą ir nesutiktų jo išviešinti, kitas partneris būtų priverstas kreiptis į teismą ir įrodinėti partnerystės buvimo, partnerystės pradžios ir (ar)

pabaigos faktus. Nepaviešinus partnerystės santykių egzistavimo, apie partnerystės santykius nebus informuoti ir tretieji asmenys. Kita vertus, vadovaujantis CPK 442 straipsnio 1 punktu ir 444 straipsnio 2 dalies 9 punktu, bylos dėl partnerystės fakto nustatymo būtų nagrinėjamos paprastesne ir greitesne ypatingosios teisenos tvarka.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų priėmimas įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai neturės.

7. Galima priimtų įstatymų įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų priėmimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, galiojantys teisės aktai, kuriuos būtina pakeisti, panaikinti ar priimti, priėmus teikiamus Įstatymų projektus

Atkreiptinas dėmesys, kad kai kuriuose galiojančiuose įstatymuose bei įstatymų įgyvendinamuosiuose teisės aktuose yra nuostatų, kuriose minima partnerystė ar jos įregistravimas, nustatomos partnerių ar sugyventinių teisės ir pareigos. Siekiant teisinio nuoseklumo, tokie teisės aktai turėtų būti aiškinami ir taikomi vadovaujantis keičiamo CK trečiosios knygos XV skyriuje pateikta partnerių ir partnerystės samprata, prireikus po Įstatymų projektų priėmimo juos atitinkamai patikslinant. Kartu pastebėtina, kad poreikis keisti galiojančius teisės aktus sumažėtų pritarus CK projekto 17 straipsnio nuostatai, pagal kurią kituose teisės aktuose vartojami žodžiai „sugyventinis“, „sugyventinis (partneris)“ atstotų žodį „partneris“.

Galiojančiuose teisės aktuose tam tikros teisės ir pareigos nustatytos tik sutuoktiniams, partneriams atitinkamų teisių ir pareigų nenumatant. Įvertinus ilgas ir itin sudėtingas diskusijas tiek dėl pačios partnerystės teisinio reguliavimo, tiek konkretaus jos modelio pasirinkimo, manytina, kad šiame etape kitų galiojančių teisės aktų peržiūra ir atitinkamų projektų parengimas lemtų neefektyvų ir neekonomišką tam būtinų laiko ir žmogiškųjų išteklių panaudojimą. Kitų teisės aktų peržiūra būtų tikslinga tik apsisprendus dėl konkretaus partnerystės teisinio reguliavimo modelio.

9. Įstatymų projektų atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, Įstatymų projektų sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus. Įstatymų projektais keičiamuose įstatymuose įstatyme vartojamos sąvokos ir (ar) jas įvardijantys terminai nekeičiami, taip pat nesiūlomos naujos sąvokos.

10. Įstatymų projektų atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams

Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į Europos Žmogaus Teisių Teismo 2013 m. lapkričio 7 d. sprendimą byloje *Vallianatos and Other v. Greece*, kuriame šis teismas konstatavo, kad, valstybės teisės sistemoje įteisinant registruotą partnerystę, nesant tam svarbių priežasčių negalima eliminuoti tos pačios lyties partnerysčių. Pastebėtina, kad daugelyje Europos valstybių tos pačios lyties asmenų santykiams įteisinti yra skirtas registruotos partnerystės institutas, tuo tarpu Lietuvos Respublikos teisės aktuose yra siūloma įtvirtinti neregistruotos partnerystės institutą, kuris skirtas tarp santuokos nesudariusių vyro ir moters faktiškai susiklosčiusių santykių ir iš to kylančių problemų teisiniui reguliavimui. Be to, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 straipsnio 1 dalies nuostatą išaiškinęs Konstitucinis Teismas savo 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarime įpareigojo valstybę įstatymais apsaugoti tik santuokos nesudariusių vyro ir moters bendrą gyvenimą.

11. Įstatymams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir parengimo terminai

Siekiant į teisinę sistemą inkorporuoti siūlomas Įstatymų projektų nuostatas, iki siūlomo šių projektų įsigaliojimo reikės pakeisti Lietuvos Respublikos gyventojų registro nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1495, taip pat Vedybų sutarčių registro nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 13 d. nutarimu Nr. 1284.

12. Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšos, kurių prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Įstatymų projektų įgyvendinimui papildomų valstybės biudžeto ar kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės. Reikiamus Gyventojų registro duomenų bazės pakeitimus numatoma įdiegti įgyvendinant bendrą Gyventojų registro modernizavimo projektą, kurio finansavimas planuojamas iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymų projektus buvo atsižvelgta į Teisės instituto 2006 metais atlikto tyrimo „Partnerystės instituto reglamentavimas Europos valstybėse“ parengtą ataskaitą, kurioje išsamiai aprašyta Švedijos, Ispanijos ir kitų Europos šalių praktika partnerystės teisinio reguliavimo srityje.

Analizuojant CK pakeitimo galimybes taip pat buvo atsižvelgta į 2008 m. Teisingumo ministerijos užsakymu pateiktą mokslinę išvadą, kurioje partnerystės teisinių santykių reguliavimui siūlyta pasirinkti partnerystės pagal įstatymą modelį.

Teisingumo ministerija taip pat rėmėsi Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos rėmuose 2008 m. kovo mėn. parengtu preliminariniu dokumentu Nr. 11 vidaus teisės ir tarptautinės privatinės teisės vystymosi gyvenimo nesusituokus, įskaitant ir registruotą partnerystę, klausimu.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymų projektų žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“, yra „partnerystė“, „partneriai“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Papildomi pagrindimai ir paaiškinimai neteikiami.

Teisingumo ministras

 Juozas Bernatoniš

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO KODEKSO 2.18, 2.19, 3.3, 3.16, 3.140, 3.141, 3.143, 3.146, 3.147, 3.150
STRAIPSNIŲ, KODEKSO TREČIOSIOS KNYGOS VI DALIES XV SKYRIAUS IR 5.13,
6.588, 6.590, 6.744 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMAS**

2016 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 2.18 straipsnio pakeitimas

Pripažinti netekusiu galios 2.18 straipsnio 9 punktą.

2 straipsnis. 2.19 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 2.19 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„2.19 straipsnis. Civilinės būklės aktų registravimo tvarka

Civilinės būklės aktai registruojami civilinės būklės aktų registravimą reglamentuojančio įstatymo nustatyta tvarka.“

3 straipsnis. 3.3 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.3 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Šeimos santykių teisinis reglamentavimas Lietuvos Respublikoje grindžiamas monogamijos, santuokos, partnerystės savanoriškumo, sutuoktinių, partnerių tarpusavio lygiateisiškumo, prioritetinės vaikų teisių ir interesų apsaugos ir gynimo, vaikų auklėjimo šeimoje, motinystės visokeriopos apsaugos principais bei kitais civilinių santykių teisinio reglamentavimo principais.“

4 straipsnis. 3.16 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.16 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„3.16 straipsnis. Draudimas pažeisti monogamijos principą

Sudaręs santuoką ir jos įstatymų nustatyta tvarka nenutraukęs, taip pat partnerystėje pagal šio kodekso trečiosios knygos XV skyriaus nuostatas esantis asmuo negali sudaryti santuokos ar pradėti partnerystės su kitu asmeniu.“

5 straipsnis. 3.140 straipsnio pakeitimas

Papildyti 3.140 straipsnį 6 dalimi:

„6. Jei vaiką pagimdė registruotoje partnerystėje esanti motina, vaiko kilmė iš tėvo nustatoma *mutatis mutandis* taikant šio straipsnio nuostatas.“

6 straipsnis. 3.141 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.141 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Jei vaiką pagimdė motina, kuri yra susituokusi ar registruotoje partnerystėje, arba kai vaikas gimė nepraėjus trims šimtams dienų po santuokos ar registruotos partnerystės pasibaigimo, tėvystė gali būti pripažinta pareiškimu, jei yra nuginčyta vaiko motinos esančio ar buvusio sutuoktinio ar partnerio tėvystė.“

7 straipsnis. 3.143 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.143 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Jeigu vaiko motina, iki vaiku gimstant, sudarė santuoką ar pasirašė ir notarine tvarka patvirtino bendrą pareiškimą dėl partnerystės, pagal kurį duomenys įrašyti Lietuvos Respublikos

gyventojų registre, su vyru, kuris padavė pareiškimą dėl tėvystės pripažinimo, ar su kitu vyru, gimusio vaiko tėvystės, remiantis šiuo pareiškimu dėl tėvystės pripažinimo, patvirtinti negalima.“

8 straipsnis. 3.146 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.146 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„3.146 straipsnis. Tėvystės nustatymo sąlygos

1. Jei vaikas gimė nesusituokusiai ar registruotoje partnerystėje nesančiai motinai ir tėvystė nepripažinta, tėvystę gali nustatyti teismas.

2. Jei vaikas gimė susituokusiai ar registruotoje partnerystėje esančiai motinai arba jo kilmė iš tėvo yra patvirtinta pareiškimu dėl tėvystės pripažinimo, tėvystės nustatymas galimas tik nuginčijus duomenis gimimo įrašė apie tėvą.

3. Mirusio asmens tėvystę galima nustatyti tik tuo atveju, jei jis yra susilaukęs palikuonių.“

9 straipsnis. 3.147 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.147 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Jei vaikas gimė nesusituokusiai ar registruotoje partnerystėje nesančiai motinai ar nuginčyti vaiko gimimo įrašė duomenys apie tėvą, ieškinį dėl tėvystės nustatymo gali pareikšti vyras, laikantis save vaiko tėvu. Atsakovai pagal tokį ieškinį yra vaikas ir jo motina.“

10 straipsnis. 3.150 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.150 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Nuginčyti tėvystę, kai vaikas gimė susituokusiems ar registruotoje partnerystėje esantiems tėvams arba nepraėjus daugiau kaip trimis šimtams dienų po santuokos ar registruotos partnerystės pabaigos, galima tik įrodžius, kad asmuo negali būti vaiko tėvas.“

11 straipsnis. Kodekso trečiosios knygos VI dalies XV skyriaus pakeitimas

Pakeisti Kodekso trečiosios knygos VI dalies XV skyrių ir jį išdėstyti taip:

„XV SKYRIUS

BENDRAS GYVENIMAS NEĮREGISTRAVUS SANTUOKOS

3.229 straipsnis. Partnerystė ir jos teisinės pasekmės

1. Partnerystė yra vyro ir moters (partnerių) bendras gyvenimas kuriant šeiminius santykius neįregistravus santuokos, kuris grindžiamas pastoviais emocinio prierašumo, tarpusavio supratimo, atsakomybės, pagarbos, bendro vaikų auklėjimo ir (ar) panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu priimti tam tikras teises ir pareigas. Partneriai turi būti sulaukę pilnametystės, nesiejami šio kodekso 3.17 straipsnyje nurodytų giminystės ryšių, nesudarę santuokos tarpusavyje ar su kitais asmenimis, taip pat negali būti kitų asmenų partneriais.

2. Ribotai veiksnus šioje srityje asmuo negali pradėti partnerystės be rūpintojo rašytinio sutikimo. Jeigu rūpintojas sutikimo neduoda, ribotai veiksnus šioje srityje asmens prašymu leidimą pradėti partnerystę gali duoti teismas. Asmuo, įsiteisėjęs teismo sprendimu pripažintas neveiksniu šioje srityje, negali pradėti partnerystės.

3. Partneriai privalo būti vienas kitam lojalūs ir vienas kitą gerbti, taip pat vienas kitą remti moraliai ir materialiai ir, atsižvelgiant į kiekvieno jų galimybes, prisidėti prie bendrų šeiminio gyvenimo ar kito partnerio poreikių tenkinimo.

4. Partnerystė sukelia šiame skyriuje nurodytas teises pasekmes nuo partnerių bendro gyvenimo pradžios momento.

5. Partnerystės faktą prieš trečiuosius asmenis gali panaudoti tik registruotoje partnerystėje esantys partneriai, tai yra, jeigu Lietuvos Respublikos gyventojų registre yra įrašyti duomenys pagal abiejų partnerių pasirašytą ir notarine tvarka patvirtintą bendrą pareiškimą dėl partnerystės. Šiuos duomenis Lietuvos Respublikos gyventojų registrai per 3 darbo dienas po šio pareiškimo patvirtinimo pateikia notaras.

3.229¹ straipsnis. Partnerystės pabaiga

1. Partnerystė pasibaigia:

- 1) kai partneriai sudaro santuoką;
- 2) kai partneriai nutraukia bendrą gyvenimą bendru sutarimu;
- 3) kai vienas iš partnerių nutraukia bendrą gyvenimą;

4) kai vienas iš partnerių miršta arba įsiteisėjusiu teismo sprendimu yra paskelbtas mirusiu ar pripažintas nežinia kur esančiu.

2. Šio straipsnio 1 dalies 2 punkte ir (ar) 3 punkte nurodytu atveju registruotos partnerystės pabaigos faktas gali būti panaudotas prieš trečiuosius asmenis, tik jei Lietuvos Respublikos gyventojų registre yra įrašomi duomenys pagal notarine tvarka patvirtintą bendrą abiejų partnerių ar vieno iš partnerių vienašalį pareiškimą dėl partnerystės pabaigos. Šiuos duomenis Lietuvos Respublikos gyventojų registrai per 3 darbo dienas po šio pareiškimo patvirtinimo pateikia notaras.

3. Partnerystė pripažįstama negaliojančia, jeigu buvo pažeistos šio kodekso 3.229 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytos sąlygos.

4. Partnerystę negaliojančia gali pripažinti teismas. Teismui patvirtinus bent vienos iš sąlygų, dėl kurių partnerystė jos pradžios momentu buvo negalima, buvimo faktą, partnerystę negaliojančia pripažįstama nuo jos pradžios momento. Į teismą su ieškiniu dėl partnerystės pripažinimo negaliojančia turi teisę kreiptis partneris, prokuroras ar bet kuris kitas asmuo, kurio teisės ir teisėtus interesus partnerystė pažeidė. Teismas per 3 darbo dienas po teismo sprendimo, kuriuo registruota partnerystė pripažinta negaliojančia, įsiteisėjimo pateikia duomenis apie registruotos partnerystės pripažinimą negaliojančia Lietuvos Respublikos gyventojų registrai.

3.230 straipsnis. Bendroji dalinė partnerių nuosavybė

1. Turtas, partnerystės laikotarpiu įgytas abiejų partnerių ar vieno jų vardu, laikomas bendrąja daline partnerių nuosavybe, išskyrus šio kodekso 3.234 straipsnyje nurodytą turtą. Preziumuojama, kad partnerių bendrosios dalinės nuosavybės dalys yra lygios, kol nėra įrodyta kitaip. Partnerių bendroji dalinė nuosavybė valdoma, naudojama ir ja disponuojama *mutatis mutandis* taikant šio kodekso ketvirtosios knygos V skyriaus ketvirtojo skirsnio normas tiek, kiek šiame skyriuje nenustatyta kitaip.

2. Registruotoje partnerystėje esantys partneriai turi teisę notarine tvarka sudaryti sutartį, kurioje jie nustato savo turtines teises ir pareigas partnerystės metu, taip pat partnerystei pasibaigus. Tokia sutartis ir jos pakeitimai turi būti įregistruoti Vedybų sutarčių registre šio registro nuostatų nustatyta tvarka. Šiai sutarčiai *mutatis mutandis* taikomos šio kodekso 3.101–3.108 straipsnių nuostatos. Jei tokioje sutartyje nėra nustatyta kitaip arba tokia sutartis nėra sudaryta, partnerių turtui, nurodytam šio straipsnio 1 dalyje, taikomas šio kodekso 3.231 straipsnyje nustatytas teisinis režimas.

3.231 straipsnis. Partnerių turto, kuris yra bendroji dalinė jų nuosavybė, teisinis režimas

1. Turtu, kuris yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, partneriai naudojasi, jį valdo ir juo disponuoja bendru sutarimu. Preziumuojama, kad vienam partneriui sudarant sandorį yra gautas kito partnerio sutikimas, išskyrus atvejus, kai sandoriui sudaryti reikalingas rašytinis kito partnerio sutikimas.

2. Partneris be kito partnerio rašytinio sutikimo neturi teisės parduoti, dovanoti ar kitokiu būdu perleisti, išnuomoti, įkeisti ar kitaip suvaržyti teisių į turtą, nurodytą šio kodekso 3.234¹ straipsnyje.

3. Sandorius dėl nekilnojamojo daikto, kuris yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, ar daiktinių teisių į jį disponavimo ar jų suvaržymo, taip pat sandorius dėl bendros įmonės perleidimo ar teisių į ją suvaržymo ir vertybinių popierių, kurie yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, perleidimo ar teisių į juos suvaržymo gali sudaryti tik abu partneriai, išskyrus tuos atvejus, kai vienas iš partnerių turi kito partnerio išduotą įgaliojimą tokį sandorį sudaryti.

4. Šio straipsnio 1–3 dalys netaikomos, jeigu partneris negali duoti tokio sutikimo dėl savo neveiksmumo ar riboto veiksmumo tam tikroje srityje arba jo sutikimo neįmanoma gauti dėl kitokių svarbių priežasčių. Tokiu atveju leidimą sudaryti sandorį kito partnerio prašymu gali duoti teismas.

5. Jeigu sandoris yra sudarytas be kito partnerio sutikimo, tai sutikimo sudaryti sandorį nedavęs partneris gali tokį sandorį patvirtinti per vieną mėnesį nuo tos dienos, kai sužinojo apie sandorį. Iki sandorio patvirtinimo momento kita šalis gali sandorio atsisakyti. Jeigu per vieną mėnesį partneris sandorio nepatvirtina, pripažįstama, kad sandoris yra sudarytas be kito partnerio sutikimo. Jeigu kita sandorio šalis žinojo, kad asmuo, su kuriuo jis sudaro sandorį, yra kito asmens partneris, tai sandorio jis gali atsisakyti tik tuo atveju, jeigu partneris melagingai pareiškė, kad kito partnerio sutikimas sudaryti sandorį yra.

6. Sandoriai, kurie buvo sudaryti pažeidžiant šiame straipsnyje nustatytas taisykles, pagal sutikimo nedavusio partnerio ieškinį gali būti pripažinti negaliojančiais per vienus metus nuo tos dienos, kai partneris sužinojo ar turėjo sužinoti apie sandorio sudarymą, išskyrus atvejus, kai trečiasis asmuo, kuriam turtas perleistas, įkeistas ar išnuomotas, buvo sąžiningas.

7. Partnerių tarpusavio santykiuose netaikomas šio kodekso 4.79 straipsnis.

8. Partnerių civilinė atsakomybė pagal turtines prievoles nustatoma *mutatis mutandis* taikant šio kodekso 3.109–3.115 straipsnių nuostatas.

3.232 straipsnis. Turto, kuris yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, padalijimas

1. Visas turtas, pagal šio kodekso 3.230 straipsnio 1 dalį laikomas bendrąja daline partnerių nuosavybe, gali būti padalytas partneriams jų susitarimu arba teismo sprendimu pagal šio straipsnio nuostatas vieno partnerio ar jų kreditorių reikalavimu tiek partneriams esant partnerystėje, tiek pasibaigus jų partnerystei.

2. Teismo sprendimu dalijant turtą, kuris yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, teismas pirmiausia nustato bendrąja daline nuosavybe esantį partnerių turtą ir vieno ir kito partnerio asmeninį turtą. Sudarant partnerių turto balansą *mutatis mutandis* taikomos šio kodekso 3.118 straipsnio nuostatos.

3. Jeigu, sudarius partnerių turto balansą, paaiškėja, kad liko bendrąja daline nuosavybe esančio partnerių turto, šis turtas padalijamas partneriams lygiomis dalimis, išskyrus šiame straipsnyje nustatytas išimtis. Nustatant nedalytiną turtą, *mutatis mutandis* taikomos šio kodekso 3.120 straipsnio nuostatos.

4. Turtas padalijamas natūra, atsižvelgiant į jo vertę ir abiejų partnerių bendro turto dalis, jeigu galima taip padalyti. Jeigu natūra abiem partneriams turto padalyti negalima, turtas natūra priteisiamas vienam partneriui, kartu jį įpareigojant kompensuoti kitam partneriui jo dalį pinigais. Parenkant turto padalijimo būdą ir padalijant turtą natūra, atsižvelgiama į nepilnamečių vaikų interesus, vieno partnerio sveikatos būklę ar turtinę padėtį ir kitas svarbias aplinkybes.

5. Teismas turi teisę nesilaikyti lygių dalių principo, jeigu, atsižvelgiant į partnerių nepilnamečių vaikų interesus, vieno partnerio sveikatos būklę ar jo turtinę padėtį ir kitas svarbias aplinkybes, būtų teisinga ir protinga vienam partneriui priteisti didesnę turto dalį.

6. Teisme dalijant turtą, kuris yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, *mutatis mutandis* taikomos šio kodekso 3.126 straipsnyje nustatytos kreditorių teisių garantijos.

7. Reikalavimams dėl turto, kuris yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, išskyrus nekilnojamuosius daiktus, padalijimo taikomas penkerių metų ieškinio senaties terminas, skaičiuojamas nuo partnerystės pabaigos momento.

8. Teismas, priimdamas sprendimą dėl turto, kuris yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, padalijimo pasibaigus partnerystei, gali priteisti išlaikymą buvusiam partneriui, kuriam toks išlaikymas reikalingas, jeigu jis to reikalauja ir jeigu išlaikymo klausimai neišspręsti šio kodekso 3.230 straipsnio 2 dalyje nurodytoje partnerių sudarytoje sutartyje. Jeigu teismas nesprendė dėl partnerių bendrosios dalinės nuosavybės padalijimo, partneris, kuriam reikalingas išlaikymas, per tris mėnesius nuo partnerystės pabaigos gali kreiptis į teismą su prašymu, kad teismas jam priteistų išlaikymą iš buvusio partnerio. Priteisiant išlaikymą buvusiam partneriui *mutatis mutandis* taikomas šio kodekso 3.72 straipsnis.

3.233 straipsnis. Asmeninė partnerių nuosavybė

Nustatant asmeninę partnerių nuosavybę, *mutatis mutandis* taikomos šio kodekso 3.89 straipsnio nuostatos.

3.234 straipsnis. Partnerių bendram šeiminiam gyvenimui naudojamas turtas, jo teisinis režimas ir šio režimo pabaiga

1. Turtas pripažįstamas partnerių bendram šeiminiam gyvenimui naudojamu turtu *mutatis mutandis* taikant šio kodekso 3.84 straipsnio 1–3 dalių nuostatas. Nurodytas turtas įgyja partnerių bendram šeiminiam gyvenimui naudojamo turto teisinį statusą nuo partnerių bendro gyvenimo pradžios momento, tačiau šį faktą prieš trečiuosius asmenis gali panaudoti tik registruotoje partnerystėje esantys partneriai ir tik tuo atveju, jeigu nekilnojamas daiktas yra įregistruotas viešame registre kaip partnerių bendram šeiminiam gyvenimui naudojamas turtas.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyto turto teisinis režimas ir šio režimo pabaiga nustatoma *mutatis mutandis* taikant šio kodekso 3.85–3.86 straipsnių nuostatas.

3.235 straipsnis. Teisės naudotis gyvenamąja patalpa išlikimas

1. Teismas, atsižvelgdamas į bendro gyvenimo trukmę, partnerių nepilnamečių vaikų interesus, partnerių amžių, sveikatą, turtinę padėtį ir kitas svarbias aplinkybes, turi teisę palikti naudotis nuomojama gyvenamąja patalpa tam partneriui, kuriam ta gyvenamoji patalpa reikalingesnė.

2. Teismas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, gali įpareigoti partnerį, kuriam palikta teisė naudotis nuomojama gyvenamąja patalpa, išmokėti kitam partneriui piniginę kompensaciją, susijusią su kitos gyvenamosios patalpos ieškojimo ir persikėlimo išlaidomis.“

12 straipsnis. 5.13 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 5.13 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„5.13 straipsnis. Sutuoktinių ir partnerių paveldėjimo teisė

Palikėją pergyvenęs sutuoktinis paveldi pagal įstatymą arba su pirmos ar antros eilės įpėdiniais (jeigu jų yra). Su pirmos eilės įpėdiniais jis paveldi vieną ketvirtadalį palikimo, jeigu įpėdinių ne daugiau kaip trys, neįskaitant sutuoktinio. Jeigu įpėdinių daugiau kaip trys, sutuoktinis paveldi lygiomis dalimis su kitais įpėdiniais. Jeigu sutuoktinis paveldi su antros eilės įpėdiniais, jam priklauso pusė palikimo. Nesant pirmos ir antros eilės įpėdinių, sutuoktinis paveldi visą palikimą. Pagal šio straipsnio nuostatas palikimą paveldi ir palikėją pergyvenęs partneris, jeigu partnerio mirties dieną partneriai buvo registruotoje partnerystėje.“

13 straipsnis. 6.588 straipsnio pakeitimas

1. Pakeisti 6.588 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Nuomininko šeimos nariai yra kartu gyvenantys sutuoktinis ar partneris, jų nepilnamečiai vaikai, nuomininko ir jo sutuoktinio ar partnerio tėvai.“

2. Pakeisti 6.588 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Pilnamečiai vaikai, jų sutuoktiniai ar partneriai ir nuomininko vaikaičiai priskiriami prie šeimos narių, jei jie su nuomininku turi bendrą ūkį.“

3. Pakeisti 6.588 straipsnio 5 dalį ir ją išdėstyti taip:

„5. Tėvai, pilnamečiai vaikai ir jų sutuoktiniai ar partneriai, apsigyvendami nuomojamoje patalpoje, įgyja šeimos narių teises, jei jie su nuomininku turi bendrą ūkį ir jei nuomininkas bei jo šeimos nariai su tuo sutinka.“

14 straipsnis. 6.590 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 6.590 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Valstybės ar savivaldybės gyvenamosios patalpos nuomininkas ar pilnamečiai jo šeimos nariai kitų pilnamečių šeimos narių sutikimu nuomojamoje gyvenamojoje patalpoje turi teisę

apgyvendinti sutuoktinį ar partnerį, vaikus, savo ir sutuoktinio ar partnerio tėvus. Nepilnamečiams vaikams apgyvendinti pas jų tėvus šio sutikimo nereikia. Įmonių, įstaigų, organizacijų ir fizinių asmenų gyvenamųjų patalpų, išnuomojamų komercinėmis sąlygomis, nuomininkas apgyvendinti šioje dalyje nurodytus asmenis turi teisę tik nuomotojo leidimu. Tokio leidimo nereikia apgyvendinti nuomininko ar jo šeimos nario sutuoktiniui ar partneriui ir nepilnamečiams jų vaikams. Gyvenamosios patalpos nuomos sutartyje gali būti numatomos ir kitos šeimos narių apgyvendinimo sąlygos.“

15 straipsnis. 6.744 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 6.744 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Jeigu pilnametis pacientas negali būti laikomas sugebančiu protingai vertinti savo interesus ir jeigu jam nenustatyta nei rūpyba, nei globa, visos asmens priežiūros paslaugų teikėjo pareigos pacientui vykdomos asmeniui, kurį pacientas yra raštu įgaliojis veikti savo vardu. Jeigu tokio įgalioto asmens nėra arba jeigu įgaliotas asmuo nesiėmė būtinų veiksmų, pareigos turi būti vykdomos paciento sutuoktiniui ar partneriui, išskyrus atvejus, kai jie to atsisako, o jei sutuoktinio ar partnerio nėra, pareigos vykdomos paciento tėvui arba vaikui, išskyrus atvejus, kai šie atsisako.“

16 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir įgyvendinimas

1. Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2018 m. sausio 1 d.
2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2017 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

17 straipsnis. Įstatymo taikymas

Kituose teisės aktuose vartojami žodžiai „sugyventinis“, „sugyventinis (partneris)“ atstoja žodį „partneris“.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teisės sistemos departamento
direktoriaus pavaduotoja
Natalija Zilinskienė
2016-05-27

Teisingumo ministras
Juozas Bernatonių
Juozas Bernatonių

LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO KODEKSO 2.18, 2.19, 3.3, 3.16, 3.140, 3.141, 3.143, 3.146, 3.147, 3.150
STRAIPSNIŲ, KODEKSO TREČIOSIOS KNYGOS VI DALIES XV SKYRIAUS IR 5.13,
6.588, 6.590, 6.744 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMAS

2016 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 2.18 straipsnio pakeitimas

Pripažinti netekusiu galios 2.18 straipsnio 9 punktą.

~~9) partnerystę.~~

2 straipsnis. 2.19 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 2.19 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„2.19 straipsnis. Civilinės būklės aktų registravimo tvarka

~~1. Civilinės būklės aktus, išskyrus partnerystę, registruoja civilinės metrikacijos įstaigos, padarydamos atitinkamą įrašą civilinės būklės aktų įrašų knygoje ir asmeniui išduodamos atitinkamo akto įrašo liudijimą~~ **aktai registruojami civilinės būklės aktų registravimą reglamentuojančio įstatymo nustatyta tvarka.**

~~2. Civilinės būklės aktų registravimo, aktų įrašų keitimo, papildymo ir ištaisymo tvarką nustato šio kodekso trečioji knyga.“~~

3 straipsnis. 3.3 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.3 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Šeimos santykių teisinis reglamentavimas Lietuvos Respublikoje grindžiamas monogamijos, santuokos, **partnerystės** savanoriškumo, sutuoktinių, **partnerių tarpusavio** lygiateisiškumo, prioritetinės vaikų teisių ir interesų apsaugos ir gynimo, vaikų auklėjimo šeimoje, motinystės visokeriopos apsaugos principais bei kitais civilinių santykių teisinio reglamentavimo principais.“

4 straipsnis. 3.16 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.16 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„3.16 straipsnis. Draudimas pažeisti monogamijos principą

Sudaręs santuoką ir jos įstatymų nustatyta tvarka nenutraukęs, **taip pat partnerystėje pagal šio kodekso trečiosios knygos XV skyriaus nuostatas esantis** asmuo negali sudaryti kitos santuokos **ar pradėti partnerystės su kitu asmeniu.**“

5 straipsnis. 3.140 straipsnio pakeitimas

Papildyti 3.140 straipsnį 6 dalimi:

„6. Jei vaiką pagimdė registruotoje partnerystėje esanti motina, vaiko kilmė iš tėvo nustatoma *mutatis mutandis* taikant šio straipsnio nuostatas.“

6 straipsnis. 3.141 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.141 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Jei vaiką pagimdė motina, kuri yra susituokusi **ar registruotoje partnerystėje**, arba kai vaikas gimė nepraėjus trims šimtams dienų po santuokos **ar registruotos partnerystės** pasibaigimo, tėvystė gali būti pripažinta pareiškimu, jei yra nuginčyta vaiko motinos esančio ar buvusio sutuoktinio **ar partnerio** tėvystė.“

7 straipsnis. 3.143 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.143 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Jeigu vaiko motina, iki vaikui gimstant, sudarė santuoką **ar pasirašė ir notarine tvarka patvirtino bendrą pareiškimą dėl partnerystės, pagal kurį duomenys įrašyti Lietuvos Respublikos gyventojų registre**, su vyru, kuris padavė pareiškimą dėl tėvystės pripažinimo, ar su kitu vyru, gimusio vaiko tėvystės, remiantis šiuo pareiškimu dėl tėvystės pripažinimo, patvirtinti negalima.“

8 straipsnis. 3.146 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.146 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„3.146 straipsnis. Tėvystės nustatymo sąlygos

1. Jei vaikas gimė nesusituokusiai **ar registruotoje partnerystėje nesančiai** motinai ir tėvystė nepripažinta, tėvystę gali nustatyti teismas.

2. Jei vaikas gimė susituokusiai **ar registruotoje partnerystėje esančiai** motinai arba jo kilmė iš tėvo yra patvirtinta pareiškimu dėl tėvystės pripažinimo, tėvystės nustatymas galimas tik nuginčijus duomenis gimimo įrašė apie tėvą.

3. Mirusio asmens tėvystę galima nustatyti tik tuo atveju, jei jis yra susilaukęs palikuonių.“

9 straipsnis. 3.147 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.147 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Jei vaikas gimė nesusituokusiai **ar registruotoje partnerystėje nesančiai** motinai ar nuginčyti vaiko gimimo įrašė duomenys apie tėvą, ieškinį dėl tėvystės nustatymo gali pareikšti vyras, laikantis save vaiko tėvu. Atsakovai pagal tokį ieškinį yra vaikas ir jo motina.“

10 straipsnis. 3.150 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.150 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Nuginčyti tėvystę, kai vaikas gimė susituokusiems **ar registruotoje partnerystėje esantiems** tėvams arba nepraėjus daugiau kaip trimis šimtams dienų po santuokos **ar registruotos partnerystės** pabaigos, galima tik įrodžius, kad asmuo negali būti vaiko tėvas.“

11 straipsnis. Kodekso trečiosios knygos VI dalies XV skyriaus pakeitimas

Pakeisti Kodekso trečiosios knygos VI dalies XV skyrių ir jį išdėstyti taip:

„XV SKYRIUS**BENDRAS GYVENIMAS NEĮREGISTRAVUS SANTUOKOS****3.229 straipsnis. Taikymo ribos**

~~Šio skyriaus normos nustato turtinius santykius tarp vyro ir moters, kurie, įregistravę savo partnerystę įstatymų nustatyta tvarka, bendrai gyvena ne mažiau kaip vienerius metus neįregistravę santuokos (sugyventiniai), turėdami tikslą sukurti šeiminius santykius.~~

3.229 straipsnis. Partnerystė ir jos teisinės pasekmės

1. Partnerystė yra vyro ir moters (partnerių) bendras gyvenimas kuriant šeiminius santykius neįregistravus santuokos, kuris grindžiamas pastoviais emocinio prierašumo, tarpusavio supratimo, atsakomybės, pagarbos, bendro vaikų auklėjimo ir (ar) panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu prisiimti tam tikras teises ir pareigas. Partneriai turi būti sulaukę pilnametystės, nesiejami šio kodekso 3.17 straipsnyje nurodytų giminystės ryšių, nesudarę santuokos tarpusavyje ar su kitais asmenimis, taip pat negali būti kitų asmenų partneriais.

2. Ribotai veiksnus šioje srityje asmuo negali pradėti partnerystės be rūpintojo rašytinio sutikimo. Jeigu rūpintojas sutikimo neduoda, ribotai veiksnus šioje srityje asmens

prašymu leidimą pradėti partnerystę gali duoti teismas. Asmuo, įsiteisėjusiu teismo sprendimu pripažintas neveiksnium šioje srityje, negali pradėti partnerystės.

3. Partneriai privalo būti vienas kitam lojalūs ir vienas kitą gerbti, taip pat vienas kitą remti moraliai ir materialiai ir, atsižvelgiant į kiekvieno jų galimybes, prisidėti prie bendrų šeiminio gyvenimo ar kito partnerio poreikių tenkinimo.

4. Partnerystė sukelia šiame skyriuje nurodytas teises pasekmes nuo partnerių bendro gyvenimo pradžios momento.

5. Partnerystės faktą prieš trečiuosius asmenis gali panaudoti tik registruotoje partnerystėje esantys partneriai, tai yra, jeigu Lietuvos Respublikos gyventojų registre yra įrašyti duomenys pagal abiejų partnerių pasirašytą ir notarine tvarka patvirtintą bendrą pareiškimą dėl partnerystės. Šiuos duomenis Lietuvos Respublikos gyventojų registrui per 3 darbo dienas po šio pareiškimo patvirtinimo pateikia notaras.

3.229¹ straipsnis. Partnerystės pabaiga

1. Partnerystė pasibaigia:

- 1) kai partneriai sudaro santuoką;
- 2) kai partneriai nutraukia bendrą gyvenimą bendru sutarimu;
- 3) kai vienas iš partnerių nutraukia bendrą gyvenimą;
- 4) kai vienas iš partnerių miršta arba įsiteisėjusiu teismo sprendimu yra paskelbtas mirusiu ar pripažintas nežinia kur esančiu.

2. Šio straipsnio 1 dalies 2 punkte ir (ar) 3 punkte nurodytu atveju registruotos partnerystės pabaigos faktas gali būti panaudotas prieš trečiuosius asmenis, tik jei Lietuvos Respublikos gyventojų registre yra įrašomi duomenys pagal notarine tvarka patvirtintą bendrą abiejų partnerių ar vieno iš partnerių vienašalį pareiškimą dėl partnerystės pabaigos. Šiuos duomenis Lietuvos Respublikos gyventojų registrui per 3 darbo dienas po šio pareiškimo patvirtinimo pateikia notaras.

3. Partnerystė pripažįstama negaliojančia, jeigu buvo pažeistos šio kodekso 3.229 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytos sąlygos.

4. Partnerystę negaliojančia gali pripažinti teismas. Teismui patvirtinus bent vienos iš sąlygų, dėl kurių partnerystė jos pradžios momentu buvo negalima, buvimo faktą, partnerystė negaliojančia pripažįstama nuo jos pradžios momento. Į teismą su ieškiniu dėl partnerystės pripažinimo negaliojančia turi teisę kreiptis partneris, prokuroras ar bet kuris kitas asmuo, kurio teisės ir teisėtus interesus partnerystė pažeidė. Teismas per 3 darbo dienas po teismo sprendimo, kuriuo registruota partnerystė pripažinta negaliojančia, įsiteisėjimo pateikia duomenis apie registruotos partnerystės pripažinimą negaliojančia Lietuvos Respublikos gyventojų registrui.

3.230 straipsnis. Turtas, kurio teisinį režimą nustato šio skyriaus normos

~~1. Šio skyriaus normos nustato šiame straipsnyje numatyto turto teisinį režimą, jeigu sugyventiniai šį turtą įgijo ir bendrai naudoja.~~

~~2. Sugyventinių bendrai naudojamu turtu pripažįstama:~~

- ~~1) bendrai įgytas gyvenamasis namas ar butas, kurį sugyventiniai naudoja bendrai gyvendami;~~
- ~~2) vieno iš sutuoktinių nuomos, uzufrukto teisė ar kitokia teisė naudotis gyvenamuoju namu ar butu, kurį sugyventiniai naudoja bendrai gyvendami;~~
- ~~3) bendrai įgytas nekilnojamas daiktas, susijęs su bendram gyvenimui naudojamu gyvenamuoju namu ar butu, jeigu šis nekilnojamas daiktas sugyventinių bendrai naudojamas;~~
- ~~4) baldai ir kiti namų apyvokos daiktai, kuriuos sugyventiniai bendrai įgyja ir naudoja, išskyrus daiktus, kuriuos sugyventiniai individualiai naudoja.~~

~~3. Šio skyriaus normos netaikomos turtui, kurį sugyventiniai naudoja rekreacijai (sodas, vasarnamis ir pan.).~~

3.230 straipsnis. Bendroji dalinė partnerių nuosavybė

1. Turtas, partnerystės laikotarpiu įgytas abiejų partnerių ar vieno jų vardu, laikomas bendrąja daline partnerių nuosavybe, išskyrus šio kodekso 3.234 straipsnyje nurodytą turtą. Preziumuojama, kad partnerių bendrosios dalinės nuosavybės dalys yra lygios, kol nėra įrodyta kitaip. Partnerių bendroji dalinė nuosavybė valdoma, naudojama ir ja disponuojama *mutatis mutandis* taikant šio kodekso ketvirtosios knygos V skyriaus ketvirtojo skirsnio normas tiek, kiek šiame skyriuje nenustatyta kitaip.

2. Registruotoje partnerystėje esantys partneriai turi teisę notarine tvarka sudaryti sutartį, kurioje jie nustato savo turtines teises ir pareigas partnerystės metu, taip pat partnerystei pasibaigus. Tokia sutartis ir jos pakeitimai turi būti įregistruoti Vedybų sutarčių registre šio registro nuostatų nustatyta tvarka. Šiai sutarčiai *mutatis mutandis* taikomos šio kodekso 3.101–3.108 straipsnių nuostatos. Jei tokioje sutartyje nėra nustatyta kitaip arba tokia sutartis nėra sudaryta, partnerių turtui, nurodytam šio straipsnio 1 dalyje, taikomas šio kodekso 3.231 straipsnyje nustatytas teisinis režimas.

~~3.231 straipsnis. Sugyventinių bendrai naudojamo turto teisinis režimas~~

~~1. Jeigu šio kodekso 3.230 straipsnyje nurodyti nekilnojamieji daiktai ar teisės į jį įregistruoti vieno sugyventinio vardu, abu sugyventiniai bendru prašymu gali nurodyti atitinkamam viešam registrui įrašyti reikiamą įrašą apie tai, kad šiuos daiktus ar teises į juos abu sugyventiniai bendrai naudoja. Tokiame prašyme esančių sugyventinių parašų tikrumą turi patvirtinti notaras.~~

~~2. Sugyventiniai turi teisę sudaryti notarine tvarka sutartį, kurioje jie nustato bendrai įgyto ir naudojamo turto padalijimo klausimus pasibaigus jų bendram gyvenimui. Tokiai sutarčiai *mutatis mutandis* taikomos šio kodekso 3.101–3.108 straipsnių nuostatos.~~

3.231 straipsnis. Partnerių turto, kuris yra bendroji dalinė jų nuosavybė, teisinis režimas

1. Turtu, kuris yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, partneriai naudojasi, jį valdo ir juo disponuoja bendru sutarimu. Preziumuojama, kad vienam partneriui sudarant sandorį yra gautas kito partnerio sutikimas, išskyrus atvejus, kai sandoriui sudaryti reikalingas rašytinis kito partnerio sutikimas.

2. Partneris be kito partnerio rašytinio sutikimo neturi teisės parduoti, dovanoti ar kitokiu būdu perleisti, išnuomoti, įkeisti ar kitaip suvaržyti teisių į turtą, nurodytą šio kodekso 3.234¹ straipsnyje.

3. Sandorius dėl nekilnojamojo daikto, kuris yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, ar daiktinių teisių į jį disponavimo ar jų suvaržymo, taip pat sandorius dėl bendros įmonės perleidimo ar teisių į ją suvaržymo ir vertybinių popierių, kurie yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, perleidimo ar teisių į juos suvaržymo gali sudaryti tik abu partneriai, išskyrus tuos atvejus, kai vienas iš partnerių turi kito partnerio išduotą įgaliojimą tokį sandorį sudaryti.

4. Šio straipsnio 1–3 dalys netaikomos, jeigu partneris negali duoti tokio sutikimo dėl savo neveiksnumo ar riboto veiksnumo tam tikroje srityje arba jo sutikimo neįmanoma gauti dėl kitokių svarbių priežasčių. Tokiu atveju leidimą sudaryti sandorį kito partnerio prašymu gali duoti teismas.

5. Jeigu sandoris yra sudarytas be kito partnerio sutikimo, tai sutikimo sudaryti sandorį nedavęs partneris gali tokį sandorį patvirtinti per vieną mėnesį nuo tos dienos, kai sužinojo apie sandorį. Iki sandorio patvirtinimo momento kita šalis gali sandorio atsisakyti. Jeigu per vieną mėnesį partneris sandorio nepatvirtina, pripažįstama, kad sandoris yra sudarytas be kito partnerio sutikimo. Jeigu kita sandorio šalis žinojo, kad asmuo, su kuriuo jis sudaro sandorį, yra kito asmens partneris, tai sandorio jis gali atsisakyti tik tuo atveju, jeigu partneris melagingai pareiškė, kad kito partnerio sutikimas sudaryti sandorį yra.

6. Sandoriai, kurie buvo sudaryti pažeidžiant šiame straipsnyje nustatytas taisykles, pagal sutikimo nedavusio partnerio ieškinį gali būti pripažinti negaliojančiais per vienus metus nuo tos dienos, kai partneris sužinojo ar turėjo sužinoti apie sandorio sudarymą,

išskyrus atvejus, kai trečiasis asmuo, kuriam turtas perleistas, įkeistas ar išnuomotas, buvo sąžiningas.

7. Partnerių tarpusavio santykiuose netaikomas šio kodekso 4.79 straipsnis.

8. Partnerių civilinė atsakomybė pagal turtines prievoles nustatoma *mutatis mutandis* taikant šio kodekso 3.109–3.115 straipsnių nuostatas.

3.232 straipsnis. ~~Bendrai įgyto ir naudojamo turto padalijimas~~ **Turto, kuris yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, padalijimas**

1. Visas turtas, kurį sugyventiniai įgijo bendrai gyvendami ar naudojo bendrai pagal šio kodekso 3.230 straipsnio 1 dalį laikomas bendrąja daline partnerių nuosavybe, gali būti padalytas partneriams jų susitarimu arba teismo sprendimu pagal šio straipsnio nuostatas vieno sugyventinio partnerio ar jų kreditorių reikalavimu teismo tvarka, tiek partneriams esant partnerystėje, tiek pasibaigus jų bendram gyvenimui arba vienam mirus partnerystei, jeigu sugyventiniai nebuvo sudarę notarine tvarka patvirtintos sutarties dėl turto padalijimo.

2. Teismo sprendimu dalijant turtą, kuris yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, teismas pirmiausia nustato bendrąja daline nuosavybe esantį partnerių turtą ir vieno ir kito partnerio asmeninį turtą. Sudarant partnerių turto balansą *mutatis mutandis* taikomos šio kodekso 3.118 straipsnio nuostatos.

3. Jeigu, sudarius partnerių turto balansą, paaiškėja, kad liko bendrąja daline nuosavybe esančio partnerių turto, šis turtas padalijamas partneriams lygiomis dalimis, išskyrus šiame straipsnyje nustatytas išimtis. Nustatant nedalytiną turtą, *mutatis mutandis* taikomos šio kodekso 3.120 straipsnio nuostatos.

4. Turtas padalijamas natūra, atsižvelgiant į jo vertę ir abiejų partnerių bendro turto dalis, jeigu galima taip padalyti. Jeigu natūra abiem partneriams turto padalyti negalima, turtas natūra priteisiamas vienam partneriui, kartu jį įpareigojant kompensuoti kitam partneriui jo dalį pinigais. Parenkant turto padalijimo būdą ir padalijant turtą natūra, atsižvelgiama į nepilnamečių vaikų interesus, vieno partnerio sveikatos būklę ar turtinę padėtį ir kitas svarbias aplinkybes.

5. Teismas turi teisę nesilaikyti lygių dalių principo, jeigu, atsižvelgiant į partnerių nepilnamečių vaikų interesus, vieno partnerio sveikatos būklę ar jo turtinę padėtį ir kitas svarbias aplinkybes, būtų teisinga ir protinga vienam partneriui priteisti didesnę turto dalį.

6. Teisme dalijant turtą, kuris yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, *mutatis mutandis* taikomos šio kodekso 3.126 straipsnyje nustatytos kreditorių teisių garantijos.

7. Reikalavimams dėl turto, kuris yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, išskyrus nekilnojamuosius daiktus, padalijimo taikomas penkerių metų ieškinio senaties terminas, skaičiuojamas nuo partnerystės pabaigos momento.

8. Teismas, priimdamas sprendimą dėl turto, kuris yra bendroji dalinė partnerių nuosavybė, padalijimo pasibaigus partnerystei, gali priteisti išlaikymą buvusiam partneriui, kuriam toks išlaikymas reikalingas, jeigu jis to reikalauja ir jeigu išlaikymo klausimai neišspręsti šio kodekso 3.230 straipsnio 2 dalyje nurodytoje partnerių sudarytoje sutartyje. Jeigu teismas nesprendė dėl partnerių bendrosios dalinės nuosavybės padalijimo, partneris, kuriam reikalingas išlaikymas, per tris mėnesius nuo partnerystės pabaigos gali kreiptis į teismą su prašymu, kad teismas jam priteistų išlaikymą iš buvusio partnerio. Priteisiant išlaikymą buvusiam partneriui *mutatis mutandis* taikomas šio kodekso 3.72 straipsnis.

3.233 straipsnis. Teisės disponuoti bendrai naudojamu turtu apribojimai

1. Sugyventinis be kito sugyventinio rašytinio sutikimo neturi teisės parduoti, dovanoti ar kitokiu būdu perleisti, išnuomoti, įkeisti jų bendrai įgytą ir naudojamą turtą ar kitaip suvaržyti teises į jį.

2. Šio straipsnio 1 dalis netaikoma, jeigu sugyventinis negali duoti tokio sutikimo dėl savo neveiksnumo arba jo sutikimo neįmanoma gauti dėl kitokių svarbių priežasčių. Tokiu atveju leidimą sudaryti sandorį kito sugyventinio prašymu gali duoti teismas.

3. Sendoriai, kurie buvo sudaryti pažeidus šio straipsnio 1 ir 2 dalyje nustatytas taisykles, gali būti pripažinti negaliojančiais pagal sutikimo nedavusio sugyventinio ieškinį, išskyrus atvejus, kai trečiasis asmuo, kuriam turtas perleistas, įkeistas ar išnuomotas, buvo sąžiningas. Pareikšti ieškinį pripažinti sendorį negaliojančiu sugyventinis turi teisę per vienerius metus nuo tos dienos, kai sužinojo ar turėjo sužinoti apie tokį sendorį.

3.233 straipsnis. Asmeninė partnerių nuosavybė

Nustatant asmeninę partnerių nuosavybę, *mutatis mutandis* taikomos šio kodekso 3.89 straipsnio nuostatos.

3.234 straipsnis. Bendrai naudojamo turto padalijimo tvarka

1. Kad padalytų bendrai sugyventinių įgytą ir naudojamą turtą šio kodekso 3.232 straipsnyje nurodytais atvejais, teismas nustato sugyventinių bendrai įgytą ir naudojamą turtą ir kiekvieno jų atskirą turtą. Kai nustatomas sugyventinių bendrai įgytas ir naudojamas turtas, atimamos sutuoktinių bendros skolos, kurias sugyventiniai turėjo pasibaigus jų bendram gyvenimui.

2. Likęs bendrai įgytas ir naudojamas turtas, atskaičiavus sugyventinių bendras skolas, padalijamas tarp jų lygiomis dalimis, išskyrus šio straipsnio numatytas išimtis.

3. Nuo lygių dalių principo teismas turi teisę nukrypti, jeigu, atsižvelgiant į sugyventinių nepilnamečių vaikų interesus, sugyventinių bendro gyvenimo trukmę, jų amžių, sveikatą, turtinę padėtį, asmeninį indėlį į bendro turto sukaupimą bei kitas svarbias aplinkybes, būtų teisinga ir protinga vienam sugyventiniui priteisti didesnę turto dalį.

4. Gyvenamasis namas ar butas gali būti paliktas sugyventiniui, kuriam, atsižvelgiant į jo amžių, sveikatą, turtinę padėtį, jo nepilnamečių vaikų interesus bei kitas svarbias aplinkybes, jis yra reikalingesnis. Tokiu atveju šio sugyventinio kito turto dalis mažinama. Jeigu gyvenamojo namo ar buto vertė viršijo sugyventinio, kuriam jie priteisti, dalį, jis turi išmokėti kitam sugyventiniui kompensaciją pinigais.

5. Gyvenamasis namas ar butas, kuris priklausė nuosavybės teise vienam sugyventiniui prieš prasidedant jų bendram gyvenimui, gali būti paliktas uzufrukto teise kitam, jeigu šis sugyventinis turi bendrų nepilnamečių vaikų arba dėl savo sveikatos, amžiaus ar dėl kitokių svarbių aplinkybių neturi savo gyvenamosios patalpos.

6. Kitas turtas, nenumatytas šio kodekso 3.230 straipsnyje, kuris buvo įgytas ar prižiūrimas panaudojant abiejų sugyventinių lėšas, dalijamas pagal bendrosios dalinės nuosavybės taisykles.

3.234 straipsnis. Partnerių bendram šeiminiam gyvenimui naudojamas turtas, jo teisinis režimas ir šio režimo pabaiga

1. Turtas pripažįstamas partnerių bendram šeiminiam gyvenimui naudojamu turtu *mutatis mutandis* taikant šio kodekso 3.84 straipsnio 1–3 dalių nuostatas. Nurodytas turtas įgyja partnerių bendram šeiminiam gyvenimui naudojamą turto teisinį statusą nuo partnerių bendro gyvenimo pradžios momento, tačiau šį faktą prieš trečiuosius asmenis gali panaudoti tik registruotoje partnerystėje esantys partneriai ir tik tuo atveju, jeigu nekilnojamas daiktas yra įregistruotas viešame registre kaip partnerių bendram šeiminiam gyvenimui naudojamas turtas.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyto turto teisinis režimas ir šio režimo pabaiga nustatoma *mutatis mutandis* taikant šio kodekso 3.85–3.86 straipsnių nuostatas.

3.235 straipsnis. Teisė Teisės naudotis gyvenamąja patalpa išlikimas

1. Teismas, atsižvelgdamas į bendro gyvenimo trukmę, sugyventinių partnerių nepilnamečių vaikų interesus, sugyventinių partnerių amžių, sveikatą, turtinę padėtį bei ir kitas svarbias aplinkybes, turi teisę palikti naudotis nuomojama gyvenamąja patalpa tam sugyventiniui partneriui, kuriam ta gyvenamoji patalpa reikalingesnė.

2. Teismas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, gali įpareigoti sugyventinį partnerį, kuriam palikta teisė naudotis nuomojama gyvenamąja patalpa, išmokėti kitam sugyventiniui partneriui

piniginę kompensaciją, susijusią su kitos gyvenamosios patalpos ieškojimo ir persikėlimo išlaidomis.“

12 straipsnis. 5.13 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 5.13 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„5.13 straipsnis. Sutuoktinių **ir partnerių** paveldėjimo teisė

Palikėją pergyvenęs sutuoktinis paveldi pagal įstatymą arba su pirmos ar antros eilės įpėdiniais (jeigu jų yra). Su pirmos eilės įpėdiniais jis paveldi vieną ketvirtadalį palikimo, jeigu įpėdinių ne daugiau kaip trys, neįskaitant sutuoktinio. Jeigu įpėdinių daugiau kaip trys, sutuoktinis paveldi lygiomis dalimis su kitais įpėdiniais. Jeigu sutuoktinis paveldi su antros eilės įpėdiniais, jam priklauso pusė palikimo. Nesant pirmos ir antros eilės įpėdinių, sutuoktinis paveldi visą palikimą. **Pagal šio straipsnio nuostatas palikimą paveldi ir palikėją pergyvenęs partneris, jeigu partnerio mirties dieną partneriai buvo registruotoje partnerystėje.**“

13 straipsnis. 6.588 straipsnio pakeitimas

1. Pakeisti 6.588 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Nuomininko šeimos nariai yra kartu gyvenantys sutuoktinis (~~sugyventinis~~) **ar partneris**, jų nepilnamečiai vaikai, nuomininko ir jo sutuoktinio **ar partnerio** tėvai.“

2. Pakeisti 6.588 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Pilnamečiai vaikai, jų sutuoktiniai (~~sugyventiniai~~) **ar partneriai** ir nuomininko vaikaičiai priskiriami prie šeimos narių, jei jie su nuomininku turi bendrą ūkį.“

3. Pakeisti 6.588 straipsnio 5 dalį ir ją išdėstyti taip:

„5. Tėvai, pilnamečiai vaikai ir jų sutuoktiniai (~~sugyventiniai~~) **ar partneriai**, apsigyvendami nuomojamoje patalpoje, įgyja šeimos narių teises, jei jie su nuomininku turi bendrą ūkį ir jei nuomininkas bei jo šeimos nariai su tuo sutinka.“

14 straipsnis. 6.590 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 6.590 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Valstybės ar savivaldybės gyvenamosios patalpos nuomininkas ar pilnamečiai jo šeimos nariai kitų pilnamečių šeimos narių sutikimu nuomojamoje gyvenamojoje patalpoje turi teisę apgyvendinti sutuoktinį (~~sugyventinį~~) **ar partnerį**, vaikus, savo ir sutuoktinio **ar partnerio** tėvus. Nepilnamečiams vaikams apgyvendinti pas jų tėvus šio sutikimo nereikia. Įmonių, įstaigų, organizacijų ir fizinių asmenų gyvenamųjų patalpų, išnuomojamų komercinėmis sąlygomis, nuomininkas apgyvendinti šioje dalyje nurodytus asmenis turi teisę tik nuomotojo leidimu. Tokio leidimo nereikia apgyvendinti nuomininko ar jo šeimos nario sutuoktiniui (~~sugyventiniui~~) **ar partneriui** ir nepilnamečiams jų vaikams. Gyvenamosios patalpos nuomos sutartyje gali būti numatomos ir kitos šeimos narių apgyvendinimo sąlygos.“

15 straipsnis. 6.744 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 6.744 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Jeigu pilnametis pacientas negali būti laikomas sugebančiu protingai vertinti savo interesus ir jeigu jam nenustatyta nei rūpyba, nei globa, visos asmens priežiūros paslaugų teikėjo pareigos pacientui vykdomos asmeniui, kurį pacientas yra raštu įgaliojęs veikti savo vardu. Jeigu tokio įgaliojimo asmens nėra arba jeigu įgaliojimas asmuo nesiėmė būtinų veiksmų, pareigos turi būti vykdomos paciento sutuoktiniui ar ~~sugyventiniui~~ (~~partneriui~~), išskyrus atvejus, kai jie to atsisako, o jei sutuoktinio ar ~~sugyventinio~~ (~~partnerio~~) nėra, pareigos vykdomos paciento tėvui arba vaikui, išskyrus atvejus, kai šie atsisako.“

16 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir įgyvendinimas

1. Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2018 m. sausio 1 d.

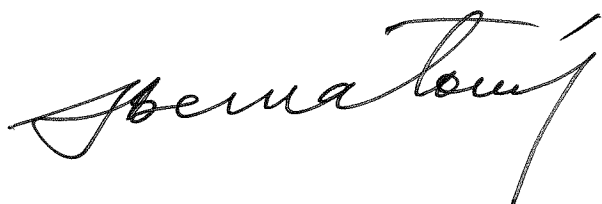
2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2017 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

17 straipsnis. Įstatymo taikymas

Kituose teisės aktuose vartojami žodžiai „sugyventinis“, „sugyventinis (partneris)“ atstoja žodį „partneris“.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO
ĮSTATYMO NR. VIII-1864 50 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR 28 STRAIPSNIO
PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS
ĮSTATYMAS**

2016 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 28 straipsnio pripažinimas netekusiu galios

Pripažinti netekusiu galios 28 straipsnį.

2 straipsnis. 50 straipsnio pakeitimas

Pripažinti netekusiu galios 50 straipsnio 1 punkto f papunktį.

3 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja 2018 m. sausio 1 d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teisės sistemos departamento
direktoriaus pavaduotoja
Natalija Zilinskiene
2016-05-27

Teisingumo ministras
Juozas Bernatoniš
Juozas Bernatoniš

LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO
ĮSTATYMO NR. VIII-1864 50 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR 28 STRAIPSNIO
PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS
ĮSTATYMAS

2016 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 28 straipsnio pripažinimas netekusiu galios

Pripažinti netekusiu galios 28 straipsnį.

~~28 straipsnis. Civilinio kodekso trečiosios knygos XV skyriaus normų įsigaliojimas~~

~~Civilinio kodekso trečiosios knygos XV skyriaus normos dėl bendro gyvenimo
neįregistravus santuokos įsigalioja nuo įstatymo, reglamentuojančio partnerystės įregistravimo
tvarką, įsigaliojimo momento.~~

2 straipsnis. 50 straipsnio pakeitimas

Pripažinti netekusiu galios 50 straipsnio 1 punkto f papunktį.

~~f) iki 2002 m. sausio 1 d. partnerystės įregistravimo tvarką reglamentuojančio įstatymo;~~

3 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja 2018 m. sausio 1 d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teisingumo ministras
Ignas Bernatonių
Ignas Bernatonių

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO PROCESO KODEKSO 366 IR 444 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMAS**

2016 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 366 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 366 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Prašymas atnaujinti procesą yra negalimas dėl įsiteisėjusių teismo sprendimų santuokos pripažinimo negaliojančia ar santuokos nutraukimo klausimais, jeigu bent viena iš šalių po sprendimo įsiteisėjimo sudarė naują santuoką arba tapo partneriais pagal Civilinio kodekso trečiosios knygos XV skyriaus nuostatas, taip pat bankroto byloje.“

2 straipsnis. 444 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 444 straipsnio 2 dalies 3 punktą ir jį išdėstyti taip:

„3) dėl gimimo, įvaikinimo, santuokos sudarymo ar nutraukimo, mirties įregistravimo fakto nustatymo ar kitų civilinės būklės aktų.“

3 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja 2018 m. sausio 1 d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teisės sistemos departamento
direktoriaus pavaduotoja
Natalija Žilinskienė
2016-05-27

Teisingumo ministras
Artūras Bernatoniš
Artūras Bernatoniš

LIETUVOS RESPUBLIKOS
CIVILINIO PROCESO KODEKSO 366 IR 444 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMAS

2016 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 366 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 366 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Prašymas atnaujinti procesą yra negalimas dėl įsiteisėjusių teismo sprendimų santuokos pripažinimo negaliojančia ar santuokos nutraukimo klausimais, jeigu bent viena iš šalių po sprendimo įsiteisėjimo sudarė naują santuoką ~~arba įregistravo partnerystę~~ arba tapo partneriais pagal Civilinio kodekso trečiosios knygos XV skyriaus nuostatas, taip pat bankroto bylose.“

2 straipsnis. 444 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 444 straipsnio 2 dalies 3 punktą ir jį išdėstyti taip:

„3) dėl gimimo, įvaikinimo, santuokos sudarymo ar nutraukimo, ~~partnerystės~~, mirties įregistravimo fakto nustatymo ar kitų civilinės būklės aktų.“

3 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja 2018 m. sausio 1 d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teisingumo ministras
Juozas Bernatonių
Juozas Bernatoniš

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
GYVENTOJŲ REGISTRO ĮSTATYMO NR. I-2237 5, 9 IR 13 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMAS**

2016 m.

d. Nr.

Vilnius

1 straipsnis. 5 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 5 straipsnio 2 punktą ir jį išdėstyti taip:

„2) asmenys be pilietybės ir kitų valstybių piliečiai, kurie gauna Lietuvos Respublikoje išduodamus asmens dokumentus, deklaruoja gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikos teritorijoje ar kurių civilinės būklės aktai ar partnerystė ir jos pasikeitimai registruojami Lietuvos Respublikos institucijose.“

2 straipsnis. 9 straipsnio pakeitimas

1. Pakeisti 9 straipsnio 1 dalies 11 punktą ir jį išdėstyti taip:

„11) tėvų, vaikų ir sutuoktinių bei partnerių, kai abu partneriai yra pasirašę bendrą pareiškimą dėl partnerystės ir jis yra patvirtintas notarine tvarka, asmens kodai; jeigu asmens kodai nesuteikti, – kiti asmens duomenys, pagrįsti dokumentais ir nurodyti Gyventojų registro nuostatuose;“.

2. Papildyti 9 straipsnio 1 dalį 20 punktu:

„20) abiejų partnerių pasirašyto ir notarine tvarka patvirtinto bendro pareiškimo dėl partnerystės ir notarine tvarka patvirtinto bendro abiejų partnerių ar vieno iš partnerių vienašalio pareiškimo dėl partnerystės pabaigos duomenys (pareiškimą pasirašęs asmenys, pareiškimo patvirtinimo vieta ir data, žyma apie notarinį patvirtinimą, duomenų įrašymo data);“.

3. Papildyti 9 straipsnio 1 dalį 21 punktu:

„21) teismo pavadinimas ir teismo sprendimo, kuriuo partnerystė pripažinta negaliojančia, įsiteisėjimo data, duomenų įrašymo data.“

3 straipsnis. 13 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 13 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Gyventojų registrui duomenis teikia institucijos, kurioms Lietuvos Respublikos įstatymų suteikta teisė priimti sprendimus įrašyti į Gyventojų registrą šio įstatymo 9 straipsnyje išvardytus duomenis ir jų pasikeitimus, notari, kai teikia duomenis pagal abiejų partnerių pasirašytą ir notarine tvarka patvirtintą bendrą pareiškimą dėl partnerystės ar pagal notarine tvarka patvirtintą bendrą abiejų partnerių ar vieno iš partnerių vienašalį pareiškimą dėl partnerystės pabaigos, taip pat teismai, kai teikia duomenis pagal sprendimą, kuriuo partnerystė pripažinta negaliojančia.“

4 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir įgyvendinimas

1. Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2018 m. sausio 1 d.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2017 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teisės sistemos departamento
direktorius pavaduotoja
Natalija Žilinskienė
2016-05-27

Teisingumo ministras
Juozas Bernatoniš
Juozas Bernatoniš

LIETUVOS RESPUBLIKOS
GYVENTOJŲ REGISTRO ĮSTATYMO NR. I-2237 5, 9 IR 13 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMAS

2016 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 5 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 5 straipsnio 2 punktą ir jį išdėstyti taip:

„2) asmenys be pilietybės ir kitų valstybių piliečiai, ~~gaunantys Lietuvos Respublikoje išduodamus asmens dokumentus, deklaruojantys gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikos teritorijoje ar registruojantys asmens civilinės būklės pasikeitimus kurie gauna Lietuvos Respublikoje išduodamus asmens dokumentus, deklaruoja gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikos teritorijoje ar kurių civilinės būklės aktai ar partnerystė ir jos pasikeitimai registruojami Lietuvos Respublikos institucijose.~~“

2 straipsnis. 9 straipsnio pakeitimas

1. Pakeisti 9 straipsnio 1 dalies 11 punktą ir jį išdėstyti taip:

„11) tėvų, vaikų ir sutuoktinių bei partnerių, **kai abu partneriai yra pasirašę bendrą pareiškimą dėl partnerystės ir jis yra patvirtintas notarine tvarka**, asmens kodai; jeigu asmens kodai nesuteikti, – kiti asmens duomenys, pagrįsti dokumentais ir nurodyti Gyventojų registro nuostatuose;“.

2. Papildyti 9 straipsnio 1 dalį 20 punktu:

„20) **abiejų partnerių pasirašyto ir notarine tvarka patvirtinto bendro pareiškimo dėl partnerystės ir notarine tvarka patvirtinto bendro abiejų partnerių ar vieno iš partnerių vienašalio pareiškimo dėl partnerystės pabaigos duomenys (pareiškimą pasirašę asmenys, pareiškimo patvirtinimo vieta ir data, žyma apie notarinį patvirtinimą, duomenų įrašymo data);**“.

3. Papildyti 9 straipsnio 1 dalį 21 punktu:

„21) **teismo pavadinimas ir teismo sprendimo, kuriuo partnerystė pripažinta negaliojančia, įsiteisėjimo data, duomenų įrašymo data.**“

3 straipsnis. 13 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 13 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Gyventojų registrui duomenis teikia institucijos, kurioms Lietuvos Respublikos įstatymų suteikta teisė priimti sprendimus įrašyti į Gyventojų registrą šio įstatymo 9 straipsnyje išvardytus duomenis ~~bei ir jų pasikeitimus~~, **notarai, kai teikia duomenis pagal abiejų partnerių pasirašytą ir notarine tvarka patvirtintą bendrą pareiškimą dėl partnerystės ar pagal notarine tvarka patvirtintą bendrą abiejų partnerių ar vieno iš partnerių vienašalį pareiškimą dėl partnerystės pabaigos, taip pat teismai, kai teikia duomenis pagal sprendimą, kuriuo partnerystė pripažinta negaliojančia.**“

4 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir įgyvendinimas

1. Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2018 m. sausio 1 d.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2017 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą

Respublikos Prezidentas

Teisingumo ministras

Juozas Bernatoniš

2016-06-20
2016-06-20 Nr. 1-189/16

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijai

DĖL PATOBULINTŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO 2.18, 2.19, 3.3, 3.16, 3.140, 3.141, 3.143, 3.146, 3.147, 3.150 STRAIPSNIŲ, KODEKSO TREČIOSIOS KNYGOS VI DALIES XV SKYRIAUS IR 5.13, 6.588, 6.590, 6.744 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1864 50 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR 28 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 366 IR 444 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVENTOJŲ REGISTRO ĮSTATYMO NR. I-2237 5, 9 IR 13 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ (TOLIAU – PROJEKTAS)

Šeima – visuomenės ir valstybės pagrindas. Esminė šeimos teisinių santykių atsiradimo tarp giminytės ryšiais nesusijusių asmenų sąlyga yra viešai deklaruotas savanoriškas vyro ir moters susitarimas sukurti šeimos teisinius santykius. Šio pamatinio šeimos teisinių santykių atsiradimo pagrindo nepaisymas atveria kelią valstybei kištis į asmenų privatų gyvenimą ir nepaisyti jų laisvės patiems nuspręsti, susisaistyti šeimos teisiniais santykiais, ar ne.

Projekto 11 straipsnyje, kuriuo keičiamas CK 3.299 straipsnis, siūlomi įtvirtinti partnerystės kriterijai – emocinis prierašumas, tarpusavio supratimas, atsakomybė, pagarba, bendras vaikų auklėjimas ir panašūs ryšiai bei savanoriškas apsisprendimas prisiimti tam tikras teises ir pareigas – negali atstoti savanoriško vyro ir moters susitarimo sukurti šeimos teisinius santykius. Pritarus Projektui, atsivertų kelias per plačiai siūlomų partnerystės kriterijų interpretacijai ir taikymui. Drauge atsivertų kelias nesąžiningai šaliai manipuliuoti tokiomis vertinamojo pobūdžio kategorijomis, kaip „emocinis prierašumas“, „atsakomybė“, „tam tikros teisės ir pareigos“. Vadovaujantis tokiais kriterijais, būtų sunku nustatyti, kada tarp kartu gyvenančių asmenų partnerystės ryšys buvo atsiradęs, o kada nutrūkęs. Kadangi šeimos santykiai sukuria ne tik teises, bet taip pat ir turtinio bei neturtinio pobūdžio pareigas, jie negali būti nustatomi be asmenų aiškiai išreikštos valios, remiantis vien tik subjektyvaus ir vertinamojo pobūdžio kriterijais. Nepaisant šio principo, būtų pažeistos esminės ir fundamentalios žmogaus teisės į savanorišką, o ne vien numanomą apsisprendimą sukurti šeimos teisinius santykius.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Projektas atveria kelią šeimos statuso suteikimui tos pačios lyties asmenims. Net ir Projekte įtvirtinus, jog jis taikomas tik bendram vyro ir moters gyvenimui,

siūlomas santykių reguliavimo modelis atveria galimybę skusti Europos Žmogaus teisių teismui (EŽTT) galimus Lietuvos Respublikos institucijų sprendimus atsisakyti suteikti teisinį partnerystės statusą tos pačios lyties bendrai gyvenantiems asmenims. Atsižvelgiant į EŽTT sprendimą byloje *Vallianatos and Other v. Greece*, yra mažai abejonių, kad teismas Lietuvos sprendimą apriboti partnerystę tik vyro ir moters bendru gyvenimu pripažins prieštaraujančiu Europos žmogaus teisių konvencijai, o Lietuva bus priversta atitinkamai koreguoti teisės aktus. Savo ruožtu, pripažinus tos pačios lyties asmenų teisę į šeimos teisinį statusą, atsirastų teisinis pagrindas skusti sprendimus dėl atsisakymo leisti tos pačios lyties partneriams įvaikinti vaikus. Dėl šios priežasties Vyriausybė, prieš teikdama šį projektą, turėtų aiškiai įvardyti visas Projekto pasekmes, tarp jų – ir teisinio pagrindo suteikti šeimos statusą tos pačios lyties asmenims sukūrimą, bei apie tai informuoti Lietuvos visuomenę.

Taip pat pažymėtina, kad siekiant deklaruojamo tikslo – bendrai gyvenančių asmenų ir jų vaikų teisinės apsaugos – Projekte siūlomas reguliavimas yra perteklinis. Šiuos deklaruojamus tikslus galima pasiekti kitais būdais, nesudarančiais prielaidų kištis į asmenų privatų gyvenimą, laisvai interpretuoti jų santykių pobūdį ir be jų savanoriško susitarimo sukurti jiems turtines ir neturtines pareigas. Todėl Projektas vertintinas kaip pažeidžiantis proporcingumo principo reikalavimus.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus bei siekiant išvengti neproporcingo kišimosi į privatų gyvenimą, pamatinių žmogaus teisių, ypač teisės laisvai apsispręsti prisiimti šeimai būdingus moralinius įsipareigojimus pažeidimo, nepagrįstų turtinių ir moralinių prievolių sukūrimo bei vyro ir moters sąjunga besiremiančios prigimtinės šeimos sampratos paneigimo, siūlome nepritarti teikiamam Projektui.

Kun. Kęstutis Smilgevičius
Generalinis sekretorius

Siūlau įtraukti į Vyriausybės posėdžio (pasitarimo) darbotvarkės projektą

[Signature]
2016-06-22
2016-06-29

Dėl patobulinto Civilinio kodekso 2.18, 2.19, 3.3, 3.16, 3.140, 3.141, 3.143, 3.146, 3.147, 3.150 straipsnių, Kodekso trečiosios knygos VI dalies XV skyriaus ir 5.13, 6.588, 6.590, 6.744 straipsnių pakeitimo įstatymo, Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr.VIII-1864 50 straipsnio pakeitimo ir 28 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Civilinio proceso kodekso 366 ir 444 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Gyventojų registro įstatymo Nr.I-2237 5, 9 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymo projektų

(TAP-16-969) (16-6606)

Pranešėjas: teisingumo ministras J.Bernatonis

Dalyvauja: TM Teisės sistemos departamento Teisės sistemos vystymo skyriaus patarėja J.Meškelytė

Klausimo kuratorius: N.Makštelienė

[Signature]
2016 06 08

<p>Apsvarstyta ministerijų atstovų pasitarime</p> <p><u>2016-06-21</u> (data)</p>	<p>Ministerijų atstovų pasitarimo protokolo išrašas</p> <p>1. Patvirtinti TM:</p> <p>1.1. Įvertinti TD pastabas, tarp jų, ir dėl patobulintų įstatymų projektų sukleidimo su visuomene ir susintetizuoto toms institucijoms;</p> <p>1.2. Įvertinti direktuūros vystymų konferencijos pastabas.</p> <p>2. Projektus svarstyti Vyriausybės posėdyme.</p>
<p>Informacija apie projekto svarstymą Vyriausybės pasitarime ar/ir Vyriausybės posėdyje</p> <p>2016-06-29 svarstytas Vyriausybės pasitarime (1 klausimas)</p>	<p>Papildoma informacija</p>